

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 984

25. VELJAČE 2022. CIJENA 50 DINARA

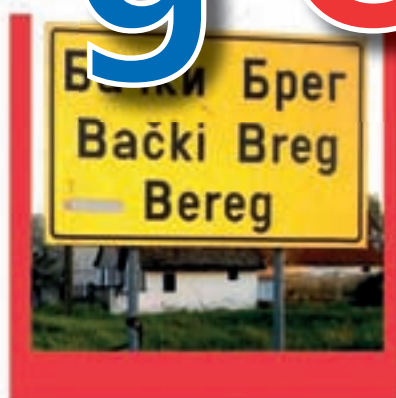
ISSN 1451-4257

9 771451 425001

2 godina

SADRŽAJ

9

Lemeš, selo akademika
**S bačke zemlje
u znanstvenu elitu**

12

Dr. sc. Danica Popović, profesorica
Ekonomskog fakulteta u Beogradu

**Kredit po
nepoznatim uvjetima**

21

Hrvatski medijsko-kulturni centar
Voganj

Želimo postati vidljiviji

22

Akcija uređenja starog groblja
u Kukujevcima

**Ne želimo zaboraviti
svoje pretke**

30

Goran Kujundžić,
akademski slikar-grafičar

**Najveće zadovoljstvo
osjećam kada me
rad iznenadi**

34

Promotivni spot Biskupijskog
svetišta

**Bunarić – mjesto mira
i molitve**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Dva desetljeća

Prije 20 godina odlukom tada vladajuće većine u srbijanskom parlamentu usvojen je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Za hrvatsku manjinu u Srbiji (i još neke manjine) usvajanje tog zakona bilo je prekretnica, jer su nakon niza godina svog nedefiniranog statusa, a nakon raspada države čiji su konstitutivni narod bili, u novoj državi priznati kao nacionalna manjina.

Iz ovog zakona proizišao je čitav niz prava manjina, a o tome koliko se ta prava provode u praksi dalo bi se diskutirati, ali su nesporno napravljeni i pomaci.

Osnovano je Hrvatsko nacionalna vijeće, omogućeno je obrazovanje na hrvatskom jeziku, osnovana je *Hrvatska riječ*, omogućeno je uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu, isticanje simbola i znamenja nacionalne manjine.

I tako posloženo lijepo zvuči, ali u stvarnom životu malo je drugačije od Zakona.

Možemo krenuti od službene uporabe jezika. Nije provedena do kraja u onim sredinama gdje za to postoje zakonski uvjeti. I uporno se i dalje izbjegava. Iako nije ni skupo, ni komplicirano postaviti nekoliko ploča s nazivima ispisanim na hrvatskom jeziku.

Možemo i o isticanju simbola i znamenja. Prva provjera bit će sv. Josip, jedan od četiri praznika hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Trebala bi tada na službenim institucijama biti istaknuta zastava hrvatske nacionalne manjine. Hoće li tako i biti? Provjerit ćemo već za dva tjedna.

Kada se netko službenim tijelima Srbije obratio na hrvatskom jeziku i odgovor dobio na istom tom jeziku? A može. Odgovor državna tijela trebaju osigurati putem jedinice lokalne samouprave (u slučaju Hrvata subotičke) na hrvatskom jeziku bez dodatnih troškova.

Možemo i o kaznenim odredbama Zakona o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina. Za odgovorne i pravne osobe ukoliko se ne poštuju odredbe službene uporabe jezika.

Bit će da je i u ovom kao i u većini naših drugih zakona slovo na hartiji jedno, a realan život nešto drugo. Zašto bi iznimka bile nacionalne manjine?

Z. V.

Delegacija OEES-a posjetila HNV

Delegacija Misije Organizacije za europsku sigurnost i suradnju u Srbiji, na čelu sa šefom **Janom Braathu-om**, posjetila je 17. veljače ured Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji, a u ime HNV-a delegaciju su primili predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** te međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**.

»U razgovoru s predstavnicima OEES-a bilo je riječi o položaju nacionalnih manjina u Srbiji s konkretnim osvrtom na izazove i položaj hrvatske nacionalne manjine. Šef Misije OEES-a u Srbiji Braathu pokazao je razumije-

vanje za probleme hrvatske zajednice kao što su podzastupljenost u državnim tijelima, nedovoljna zaposlenost pripadnika hrvatske zajednice u tijelima upravljanja te skroman financijski okvir koji onemogućuje snažniji rad Vijeća i dr. Posebna tema razgovora bila je kreiranje novog Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina za koju je gospodin Braathu pokazao veliko zanimanje te nas zamolio da mu proslijedimo komentare koje u svezi s tim dokumentom ima naša zajednica«, izjavio je Cvijin.

Braathu je na kraju sastanka uputio poziv predsjednici HNV-a **Jasni Vojnić** da posjeti središte Misije OEES-a u Srbiji u Beogradu kako bi se detaljnije upoznao o problemima hrvatske zajednice i mogućnostima njihovog rješavanja.

Podsjetimo, Organizacija za europsku sigurnost i suradnju najveća je međunarodna organizacija fokusirana na sigurnost. Nadležnosti organizacije uključuju kontrolu oružja, promoviranje ljudskih prava i slobode tiska. Sjedište organizacije nalazi se u Beču.

(HNV)

HNV u posjetu hrvatskoj zajednici u Sonti

Delegacija Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji posjetila je 17. veljače predstavnike hrvatske zajednice u Sonti, članove Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata **Šokadija** te mjesnog župnika **Josipa Kujundžića**. Na održanim sastancima bilo je riječi o budućim aktivnostima i projektima KPZH-a **Šokadija**, novim sadržajima u mjesnoj **Šokačkoj kući**, sjedištu udruge, te aktivnostima učenika i suradnji s mjesnom OŠ **Ivan Goran Kovačić**. Sastanku su prisustvovali predstavnici Ureda HNV-a na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**, vijećnica HNV-a **Renata Kuruc** iz Sonte, predstavnici KPZH-a **Šokadija** na čelu s predsjednicom **Biljanom Ribić**, ravnatelj OŠ **Ivan Goran Kovačić** **Miljenko Dakić** te učiteljica **Tamara Kokai**.

»HNV je svojim godišnjim planom rada još za 2021. godinu predvidio podršku i pomoć zajednici Hrvata u Sonti u realizaciji njihovih projekata, međutim, prošle godine to, nažalost, nismo uspjeli realizirati. Sada smo, na samom početku 2022., posvećeno pristupili rješavanju otvorenih pitanja i inicijativa Hrvata iz Sonte, jer 53,71% Hrvata u ukupnom broju stanovnika zaslužuje snažniju potporu vodstva hrvatske zajednice, a vjerujem kako će takva potpora biti pokretačka motivacija i svim drugim mještanima Sontek«, izjavila je predsjednica Vojnić.

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata **Šokadija** iz Sonte utemeljena je 2002. godine s ciljem izučavanja, njegovanja i zaštite kulturne baštine Hrvata **Šokaca** koji žive na području Sonte i okolice. Hrvatsku kulturu, osim u

udruzi, djeca imaju prigodu njegovati izučavanjem predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji u sklopu mjesne škole predaju učiteljice Biljana Ribić i Tamara Kokai.

(HNV)

DSHV izlazi na izbore

Žigmanov nositelj liste

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, odlukom apsolutne većine članova Vijeća, uz samo četiri suzdržana glasa, sudjelovat će na izvanrednim izborima za narodne zastupnike Narodne skupštine u okviru saveza manjinskih stranaka iz Vojvodine na izbornoj listi »Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani«, koju osim DSHV-a čini i Zajedno za Vojvodinu.

Kako je priopćio DSHV ova će koalicija na izborima, koji će biti održani 3. travnja, nastupiti sa statusom stranke nacionalne manjine, što znači da joj je za osvajanje zastupničkog mandata potrebno prijeći tzv. prirodni prag. DSHV je dobila prvo mjesto na izbornoj listi, za koje je predložen predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Demokratska zajednica Hrvata

Izbori za narodne zastupnike u Skupštini Srbije

Hrvatice i Hrvati na predstojećim izborima za narodne zastupnike u Skupštini Srbije nemaju svoje autentične predstavnike. Stoga ih pozivamo da se opredijele za one liste i pojedince za koje vjeruju da će im život učiniti boljim u mjestu u kojem žive, cijeneći ne samo što i kako govore već i hoće li uopće biti u prilici ostvariti to što obećavaju.

Poziv Demokratske zajednice Hrvata za formiranje Hrvatske manjinske izborne liste DSHV je prešutno odbio.

Odabirom koalicijskih partnera i načinom izlaska na ove izbore **Tomislav Žigmanov** se kandidira za ulogu »**Željka Komšića**«, a Hrvatima u Srbiji se sprema bosanski scenarij.

Dio populacije većinskog naroda, okupljen pod šinjelom **Nenada Čanka**, izabrat će svog omiljenog Hrvata – Tomislava Žigmanova. Stoga, čak i ako Tomislav Žigmanov bude izabran, neće imati nikakav legitimitet niti pravo da se naziva predstavnikom Hrvata.

Povijesna šansa da Hrvatice i Hrvati u Srbiji dobiju svojega autentičnog predstavnika u najvišem zakonodavnom tijelu Srbije, slijedom nedavno usvojenih afirmativnih mje-

ra za liste nacionalnih manjina ugrađenih u Zakon o izboru narodnih zastupnika, odlukom je DSHV-a o načinu izlaska na ove izbore nepovratno izgubljena.

Služba za medije DZH

Deset predanih izbornih lista

Uprvih sedam dana od kada su raspisani izvanredni parlamentarni izbori u Srbiji, koji će biti održani 3. travnja, Republička izborna komisija je do srijede proglasila deset izbornih lista različitih političkih stranaka i koalicija, prenosi dnevni list *Danas*.

Pod rednim brojem jedan je lista najveće, vladajuće partije Srpske napredne stranke, čiji je nositelj predsjednik **Aleksandar Vučić**.

Na listi od 250 kandidata za narodne zastupnike, osim pripadnika SNS-a koji su u većini, nalaze se još i predstavnici PUPS-a, SPO-a, SDPS-a **Rasima Ljajića**, Pokret Snaga Srbije **Bogoljuba Karića**, SNP-a **Nenada Popovića** i Pokret socijalista **Aleksandra Vulina**.

Druga proglašena izborna lista je koalicija Socijalistička partija Srbije (SPS) – Jedinstvena Srbija (JS) – Zeleni Srbije.

RIK je kao treću objavio izbornu listu Saveza vojvođanskih Mađara koju predvodi **István Pásztor**.

Četvrta proglašena je lista Srpske radikalne stranke, koju predvodi njihov lider **Vojislav Šešelj**, dok je njegov sin **Aleksandar** treći.

Broj 5 nosit će lista »Marinika Tepić – Ujedinjeni za pobjedu Srbije«.

Na listi se nalaze predstavnici više političkih organizacija, među kojima su SSP, DS, Narodna stranka, DZVM-VMDK, SMS.

Izborna lista »Dr. Miloš Jovanović – Nada za Srbiju« je šesta, a čini je koalicija DSS-a i monarhista.

Zavetnici, koje predvodi **Milica Đurđević-Stamenković**, bit će pod rednim brojem 7.

Na osmom mjestu je izborna lista »Muftijin amanet – Stranka pravde i pomirenja (SPP) – Usume Zukorlić«. Nositelj i prvi na listi je sin nedavno preminulog osnivača te partije **Muamera Zukorlića**.

Deveta je izborna lista »Moramo – Akcija – Ekološki ustanak – Čuta – Ne davimo Beograd – Nebojša Zelenović«. Tu izbornu listu je podnijela koalicija Moramo Otvorene građanske platforme Akcija, pokreta Ekološki ustanak, Ne davimo Beograd i niza lokalnih pokreta i inicijativa poput Platforme Solidarnost i Izbor za našu općinu.

Lista »Suverenisti – Saša Radulović (DBJ) – Milan Stamatović (ZS) – dr. Jovana Stojković (ŽZS)«, je proglašena pod rednim brojem 10.

Rok za predaju lista je 15 dana prije održavanja izbora, odnosno do 18. ožujka.

Uz izbornu listu, svaki podnositelj je dužan dostaviti i najmanje 10.000 sudski ovjerenih izjava birača da svojim potpisom podržavaju tu izbornu listu. Političkim organizacijama nacionalnih manjina potrebno je 5.000 potpisa.

Dvadeset godina od donošenja osnovnog Zakona

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina donesen 2002. godine, i izmijenjen i dopunjen 2018., je jedan od osnovnih zakona kojim se uređuje način ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava koja su Ustavom Srbije i potvrđenim međunarodnim ugovorima zajamčena pripadnicima nacionalnih manjina. Nakon dvadeset godina od donošenja ovog zakona i dalje su prisutne određene nedoumice i pitanja, iako daleko od očiju i interesa javnosti i medija

Prije dvadeset godina, 21. veljače 2002., Savezna Republika Jugoslavija (SRJ) usvojila je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Zakon je na snagu stupio 27. veljače, kada je objavljen u *Službenom listu SRJ*. Nakon odvajanja Crne Gore od SRJ 2006. godine nastavio je važiti na teritoriju Srbije i jedan je od prvih i osnovnih zakona kojima se uređuje status nacionalnih manjina. Nakon usvajanja zakona, osnova na su prva nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Zakon je donesen nakon više od desetljeća od uspostavljanja višestranačja, ali prema ocjeni stručnjaka ni tada nije uspio urediti u svim segmentima položaj nacionalnih manjina. Izmijenjen je i dopunjen 20. lipnja 2018. godine. Razlozi za donošenje izmjena i dopuna bili su utvrđeni Akcijskim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina radi unaprjeđenja institucionalnog i zakonodavnog okvira i kako bi se uskladio s izmjenama pravnog sustava i prilagodio stvarnim potrebama unaprjeđenja položaja nacionalnih manjina.

Društveno-politički kontekst usvajanja Zakona

Sustav zaštite manjina u Srbiji postojao je i za vrijeme Socijalističke Republike Srbije i odnosio se na tadašnje »narodnosti«, pa je tako Ustav iz 1974. godine definirao položaj nacionalnih manjina i njihova kolektivna prava. Postojala je i institucija »ključa« koja je imala za cilj proporcionalnu zastupljenost »naroda i narodnosti« na svim razinama vlasti. Manjinske grupe su imale pravo na službenu uporabu jezika, autonomiju u kulturi u smislu osnivanja kulturnih udruga i institucija kulture kao i obrazovanje na svom materinjem jeziku.

Rat i raspad SFRJ doveli su do pojave tzv. novih manjina koje su u prethodnom sustavu imali status konstitutivnih naroda (Crnogorci, Hrvati, Makedonci, Muslimani, Slovenci i Srbi), ali zbog ratova, sankcija, osiromašenja i etničkih netrpeljivosti prava manjina koja su bila garantirana ustavom iz 1990. godine nisu bila poštovana.

»Tijekom devetog desetljeća XX. stoljeća razorene su osnove financiranja manjinskih matica i udruga, kao i institucija koje su u sustavu javne uprave bile nadležne za ostvarivanje njihovih prava. Istodobno, etnifikacije politike i populizam koji je tadašnja vlast koristila kao tehniku mobilizacije birača, te sukobi sa susjedima, uvjetovali su uz osjećanja opće nesigurnosti građana i sve veću distancu, animozitete i nepovjerenje između etničkih zajednica u zemlji«, navode **Katarina Crnjanski** i **Goran Bašić** u svojoj knjizi *Politička participacija i kulturna autonomija nacionalnih manjina u Srbiji*.

U radu u povodu desete obljetnice »nove manjinske politike«, 2011. godine, profesor **Ilija Vujačić** je precizno opisao povijesni kontekst deset godina prije i u vrijeme u kojem je oblikovana nova manjinska politika i donesen Zakon: »Opća etnifikacija politike, etnocentrizam i nacionalistička mobilizacija, populizam, politika ratnog stanja, najprije u drugoj polovini 80-ih sporovi, a potom prvom polovinom 90-ih i sukobi, s drugim članicama bivše zajedničke države, međunarodna izolacija i NATO intervencija. Sve je to činilo da su prava nacionalnih manjina bila prvo reducirana, potom zanemarivana, a zatim i ozbiljno narušavana. A to se posebno odnosi na novonastale, tzv. nove manjine. Tijekom tih deset godina zemlja je živjela u permanentnom ratnom stanju, pa i onda kada su službeno ratovi na prostoru bivše Jugoslavije prestali...«.

Cijelo je desetljeće tako prošlo »u stalnim političkim napetostima, koje su imale znatne reperkusije po odnos etničke većine i etničkih manjina. Sve to je činilo vrlo nepovoljnom klimu za rješavanje statusa manjina, a i ono malo manjinskih prava što je zaostalo iz prethodne manjinske politike u Jugoslaviji u novoj situaciji sukoba nacionalnih većina i manjina nije se poštovalo. Etničke netrpeljivosti su učinile da usprkos garantiranju prava manjina prema Ustavu iz 1990. godine, ne samo da prava manjina nisu bila poštovana nego je dolazilo i do otvorenih prijetnji, nasilja i prisilnog iseljavanja. Tako su manjine bile stalno ugrožene, etnička distanca izuzetno velika, a u općoj pa-

uperizaciji stanovništva (zbog svjetski rekordne inflacije 1993. godine, a potom uspostavljenih ekonomskih sankcija) i nacionalističkoj mobilizaciji, i ono što je postojalo kao preostali oblici ostvarivanja prava manjina, nije se realiziralo. To važi, kako za mrežu institucija za provođenje manjinskih prava tako i za financiranje udruga manjina, što je sve uvjetovalo radikalno nepoštovanje prava manjina, jednako kao i uopće ljudskih prava».

Nakon petolistopadskih promjena 2000. nova vlast u Srbiji je poduzimala mjere kako bi se pridružila Ujedinjenim narodima, Vijeću Europe i drugim međunarodnim organizacijama i preuzimala obveze u vezi s međunarodnim standardima zaštite nacionalnih manjina. Država se obvezala razvijati demokratske institucije i procedure i donositi posebne mjere usmjerene ka zaštiti nacionalnih manjina preporučene kroz dokumente Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS), Vijeća Europe, Europske komisije i druge. Država je potpisala Okvirnu konvenciju za zaštitu prava nacionalnih manjina (2001.) i Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima (2005.) kojima se definira minimum zaštite manjinskih grupa.

Prema Iliji Vujačiću, Demokratska opozicija Srbije je nakon rušenja autoritarnog režima **Slobodana Miloševića** inaugurirala novu manjinsku politiku, ne samo zbog pukog političkog opredjeljenja (sadržanog u obećanjima

DOS-a) već i zato što su manjine aktivno sudjelovale u obaranju tog režima.

»Dakle, važna činjenica, koja je nezavisno od drugih faktora – kao što su razlozi demokracije i ljudskih prava, međunarodnih obaveza i regionalne sigurnosne politike – govorila u prilog promjene politike prema manjinama, jest to da su svojim sudjelovanjem u raskidanju s politikom etničke diskriminacije i netolerancije, etničke manjine dale odlučujući doprinos sudjelujući u kreiranju novog legitimiteta i novog legitimacijskog osnova.«

»Nova manjinska politika« je, ocijenio je tada Vujačić, bila jedna od programskih obećanja DOS-a koja je imala za cilj da se »obnovi ideja etničke suradnje u višeetničkom društvu i poradi ne samo na zaštiti i unaprijeđenju prava pripadnika nacionalnih manjina i zajednica nego i da se ostvari reintegracija nacionalnih i etničkih zajednica i promovira integrirana multinacionalna i multikulturalna zajednica«.

Sadržaj Zakona

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina donesen 2002. godine, i izmijenjen i dopunjen 2018., je dakle jedan od osnovnih zakona kojim se uređuje način ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava koja su Ustavom Srbije i potvrđenim međunarodnim ugovorima zajamčena pripadnicima nacionalnih

manjina. Njime su preuzeti standardi ustanovljeni kroz dokumente Vijeća Europe – Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima.

Njime se uređuje i »zaštita nacionalnih manjina od svakog oblika diskriminacije« i »osigurava ostvarivanje kolektivnih prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obavješćavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma«.

Ovaj Zakon daje i određenje nacionalne manjine:

»Nacionalna manjina u smislu ovog zakona je svaka grupa državljana Republike Srbije koja je po brojnosti dovoljno reprezentativna, iako predstavlja manjinu na teritoriju Republike Srbije, pripada nekoj od grupa stanovništva koje su u dugotrajnoj i čvrstoj vezi s teritorijem Republike Srbije i posjeduje obilježja kao što su jezik, kultura, nacionalna ili etnička pripadnost, porijeklo ili vjeroispovijest, po kojima se razlikuje od većine stanovništva, i čiji se pripadnici odlikuju brigom da zajedno održavaju svoj zajednički identitet, uključujući kulturu, tradiciju, jezik ili religiju«.

Ovim se Zakonom zabranjuje »svaki oblik diskriminacije, na nacionalnoj, etničkoj, rasnoj, jezičnoj, vjerskoj i svakoj drugoj osnovi, prema nacionalnim manjinama i osobama koje pripadaju nacionalnim manjinama«.

Zakon je podijeljen u sedam dijelova: Opće odredbe, Osnovna načela, Prava na očuvanje posebnosti, Djelo-

**Део трећи
ПРАВА НА ОЧУВАЊЕ ПОСЕБНОСТИ****Избор и употреба личног имена****Члан 9**

Припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке података о личности према језику и правопису припадника националне мањине.

Право из става 1. овог члана не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

Право на употребу матерњег језика**Члан 10**

Припадници националних мањина могу слободно употребљавати свој језик и писмо, приватно и јавно.

Службена употреба језика и писма**Члан 11**

На територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби.

Јединица локалне самоуправе ће обавезно својим статутом увести у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва. Јединица локалне самоуправе уводи језик и писмо националне мањине у службену употребу најкасније у року од 90 дана од утврђивања испуњености законом прописаних услова.

tvorno sudjelovanje u odlučivanju o pitanjima posebnosti, u vlasti i u upravi, Zaštita prava i sloboda manjina, Kaznene, Prijelazne i završne odredbe.

U odnosu na prvobitnu verziju, izmjenama i dopunama dodan je novi dio – Kaznene odredbe Zakona, kao i određeni broj novih članova.

Nakon dvadeset godina

Nakon dvadeset godina od donošenja ovog Zakona i dalje su prisutne određene nedoumice i pitanja, iako daleko od očiju i interesa javnosti i medija. Tako je na okruglom stolu, održanom 2019. godine **Eva Vukašinović**, na temelju analize Zakona i njegovih izmjena i dopuna, predložila da se uz uključivanje predstavnika nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, državnih tijela, nezavisnih

kontrolnih tijela i predstavnika civilnog društva razmotre sljedeća pitanja/nedoumice iz Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina: Određenje nacionalne manjine; Zabrana diskriminacije pripadnika nacionalnih manjina; Mjere za osiguranje ravnopravnosti; Sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti; Dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava; Pravo na izbor i uporabu osobnog imena; Uvođenje u ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisama nacionalnih manjina; Objavljivanje propisa na jezicima nacionalnih manjina; Financiranje društava i udruga nacionalnih manjina; Nastava na jezicima nacionalnih manjina; Upotreba nacionalnih simbola; Rad Savjeta za nacionalne manjine i Proračunskog fonda za nacionalne manjine.

J. D.

Lemeš, selo akademika

S bačke zemlje u znanstvenu elitu

Gaja Alaga i Mirko Vidaković rođeni su iste godine, išli su u isti razred u školu u Lemešu, dalja naobrazba obojicu ih je odvela u Zagreb i postali su, svatko u svom području, akademici i svjetski priznati znanstvenici

Kada se spomene Lemeš, prva asocijacija bit će lemeški kulen i lemeško plemstvo. No, nisu to jedine osobitosti ovog mjesta. Netko će se sjetiti neka- da poznate Lemeške banje, netko lemeškog junećeg paprikaša, ali će malo njih znati da se Lemeš može podičiti i svojim academicima – **Gajom Alagom** i **Mirkom Vidakovićem**, pa i **Zdenkom Škrabalom**, koji po majčinoj liniji ima lemeških korijena. Podaci o znanstvenoj karijeri ovih akademika mogu se lako pronaći, pa vam mi zato donosimo priču njihovih studenata rodom iz Lemeša, koji su studij fizike i šumarstva odabrali upravo zbog akademika Alage i Vidakovića. Kao i njihovi profesori nakon studija, i oni su ostali u Zagrebu.

Sjećanje jednog fizičara

Akademik Gaja Alaga, nuklearni fizičar, rođen je 1924. godine u Lemešu u obitelji **Martina** i **Stane**, rođene **Vujević**. Diplomirano je 1950. godine na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, a kasnije je bio profesor i dekan tog fakulteta. Usavršavao se na Institutu Niels Bohr u Kopenhagenu i u Lorentz Radiation Laboratory u Berkeleyu u Kaliforniji, predavao je na nekoliko inozemnih sveučilišta. Na mnogim međunarodnim konferencijama o nuklearnoj fizici u zemlji i inozemstvu (Francuska, Italija, SR Njemačka, SSSR, Mađarska, Rumunjska, Austrija) bio je predavač, predsjedajući, savjetnik i organizator. Na njegov prijedlog (Dubna, 1968) stvorena je mreža

prof. Alaga uručuje diplomu Antunu Vujeviću 1982. godine

međunarodnih regionalnih centara za nuklearnu fiziku. Napisao je prvu hrvatsku monografiju o nuklearnoj fizici u okviru udžbenika **Ivana Supeka** *Teorijska fizika i struktura materije*, Zagreb 1964. U fizici su poznati pojmovi Alagin model i Alagina pravila. Član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (tada Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti) postao je u 1968. godine. Imao je tada 44 godine.

Premинуo je 1988. godine i pokopan je u rodnom Lemešu. U Ulici Vladimira Nazora, oronula i prazna još uvijek postoji njegova rodna kuća.

Iako znanstvenik svjetskog ranga, rado je dolazio u Lemeš i rado se susretao i razgovarao s mještanima. Posebno se interesirao ima li nadarenih đaka za fiziku i matematiku. Nije mu promakao ni uspjeh jednog gimnazijalca, koga su razgovori s njim potaknuli da u Zagrebu upiše studij fizike.

»Profesor Alaga je za vrijeme zimskih i ljetnih školskih praznika dolazio u Lemeš u posjet roditeljima, dida Martinu i baka Stani. A kako je znao da sam ja išao na natjecanja iz matematike i fizike, poslao bi svog oca po mene da malo popričamo. Mene je to veselilo iako tada još nisam znao koliko je profesor Alaga cijenjen u svijetu. Donio bi mi na poklon časopis *Enciklopedija moderna* u kojem sam mogao pročitati o najnovijim otkrićima u znanosti, što je mene silno veselilo. No, u tim našim razgovorima ja i nisam kao gimnazijalac razumio sve zakonitosti atomske i nuklearne fizike čime se on bavio, ali je pobudio u meni želju i veliku radoznalost za otkrivanjem i upoznavanjem nepoznatog. Svi ti razgovori puno su utjecali na odabir studija fizike«, kaže profesor fizike i predsjednik zagrebačkog Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata **Antun Vujević**.

Prve dvije godine akademik Alaga i lemeški student znali su se sresti na fakultetu, malo popričati.

»Na trećoj godini sam i slušao predmet klasična elektrodinamika, koju je profesor Alaga predavao. Kolegij je

i opširan i dosta težak za razumijevanje, jedan od najtežih na studiju. I zbog poznanstva i zahtjevnog gradiva imao sam veliku tremu, kako izići pred profesora a da nešto ne znaš, a znajući i za njegova visoka očekivanja. Tako sam se za taj predmet možda više od svih ostalih pripremao, uspješno ga položio i osjetio veliko olakšanje nakon toga. Po završetku studija smo se često sretali, ja sam bio mentor studentima četvrte godine, a i član državne komisije za natjecanje i sastavljač zadataka za natjecanje. Jednom sam pozvao profesora da održi popularno predavanje učenicima srednje škole gdje sam radio, što je on uz sve svoje obaveze na fakultetu i prihvatio. Nakon interesantnog predavanja o atomskoj i nuklearnoj fizici, nastavili smo priču o njegovim putovanjima po svjetskim institutima i iskustvu

do kasno u noć, tako da mi je konobar šapnuo da su oni već davno trebali zatvoriti lokal, a našoj priči nikad kraja«, kaže Vujević i dodaje da se profesora Alage sjeća kao vrlo strpljivog sugovornika, koji je cijelim svojim bićem bio posvećen fizici.

Inicijativa

U životopisu akademika Gaje Alage i Mirka Vidakovića navedeno je da su rođeni u Lemešu. Međutim, u tom mjesti ni jedna ulica ne nosi njihovo ime, niti postoji spomen ploča.

»Moja posljednja inicijativa bila je da putem lokalne samouprave postavimo spomen obilježja ovoj dvojici velikana svjetske znanstvenosti, jer su to zaslužili. Prva ideja je bila da se spomen ploče postave na rodne kuće, ali smo od toga odustali i mislim da bi bolje bilo spomen ploču postaviti na pučkoj školi u Lemešu koju su zajedno pohađali, čak u jednom razredu bili«, kaže Littvay.

Dr. sc. **Tibor Littvay** odabrao je studij šumarstva u Zagrebu, pa mu akademik Alaga nije bio profesor, ali kako je akademik Vidaković 1967. godine, kada je stigao na studij u Zagreb, bio u Pakistanu, profesor Alaga »skupljao« je svoje Lemešane.

»Bili su to divni dani, jer je nećakinja akademika Alage **Mira Knezi**, također Lemešanka, studirala biologiju pa smo skupa uživali u noćnim pričama tada doktoranta Paara s PMF-a (akademik **Vladimir Paar**)«, prisjeća se Tibor Littvay svojih prvih mjeseci u Zagrebu.

Sjećanje jednog šumara

Iste godine kada je u Lemešu rođen akademik Alaga rođen je još jedan budući akademik: Mirko Vidaković. Dijete je **Ivana** i **Viktorije**, rođene **Horvat**. Prve godine proveo je na salašu u blizini Lemeša, ali je već kao še-

Mirko Vidaković

stogodišnji dječak poželio krenuti u školu. Roditelji su popustili i Mirko je krenuo na put koji će ga preko škole u Lemešu odvesti do Šumarskog fakulteta u Zagrebu.

Bio je angažiran u programima Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO) u Pakistanu, Mađarskoj, Vijetnamu, predstojnik Zavoda za šumarsku genetiku i dendrologiju zagrebačkog Šumarskog fakulteta bio je 30 godina, predstojnik Arboretuma

Trsteno, te Odjela za genetiku Šumarskog instituta... Član HAZU-a je od 1969. godine. Akademik Vidaković preminuo je 2002. godine i pokopan je u Lemešu.

»Razmišljao sam kako započeti ovaj razgovor. Ne preostaje mi ništa drugo nego da se vratim u daleku 1967. godinu kada sam došao u Zagreb kao bruceš. Mojoj odluci da studiram šumarstvo presudilo je što sam osobno poznao akademika Vidakovića. A moram priznati i malo bunjevačkog inata mojoj mami **Rozi**, jer je ona htjela silom Boga da studiram medicinu. Profesor Vidaković je tada bio u Pakistanu kao ekspert UN-a, pa nisam imao njegovu podršku, a doma je bilo malo rata no kako su moji roditelji bili u prijateljskim odnosima s profesorom moji aduti su bili da je studij šumarstva nešto najbolje. Godine 1969. vraća se profesor u Zagreb i bio sam pozvan na 'raport', jer je profesor čuo za mene od teta Vituške, njegove majke, i moram priznati da mi je lagodan život prestao jer je počela kontrola mojih ispita«, prisjeća se Tibor Litvay.

Znanstvenik i diplomat

Akademik Zdenko Škrabalo rođen je u Somboru 1929. godine. Roditelji su mu bili **Mato Škrabalo**, podrijetlom s poluotoka Pelješac, i **Jelena Vidaković** iz Lemeša. Do odlaska na studij medicine u Zagrebu s obitelji je živio u Somboru. Njegov znanstveni curriculum započinje 1957. godine opisom prvog slučaja piroplazmoze, dotad nepoznate parazitarne bolesti čovjeka. Značajnost ovog rada najbolje ilustrira podatak da se taj rad spominje u svim suvremenim udžbenicima parazitologije. Punu svjetsku afirmaciju akademik Škrabalo postigao je na problematici šećerne bolesti i bio je jedan od najpoznatijih svjetskih dijabetologa. Za redovitog člana HAZU-a izabran je 1992. godine. Od 1990. godine aktivno se uključuje u nastojanja oko uspostave samostalne hrvatske države. Dužnost ministra vanjskih poslova Hrvatske obnaša 1992. i 1993. godine. Bio je veleposlanik Hrvatske u Švicarskoj, Lichtenštajnu i Mađarskoj. Preminuo je 2014. godine.

No, i godine koje su uslijedile nakon završetka studija ukrstile su putove dva lemeška šumara.

»Godine 1974. odlazim raditi u Šumarski institut Jastrebarsko, sada Hrvatski šumarski institut. Naravno, ja sam izabrao biljnu genetiku kao specijalnost misleći da će mi biti možda lakše. Ali, krivo rezoniranje. Odmah sam morao upisati magisterij i poslije toga doktorat. Vrlo smo tijesno surađivali na organizaciji svjetskog IUFRO (Međunarodno udruženje šumarskih organizacija), kongresa koji se održavao u Ljubljani 1986. godine, a glavni organizator svih važnih predavanja iz genetike bio je prof. Vidaković i naš Šumarski institut«, kaže Litvay.

Generacije mladih šumara su pod njegovim utjecajem shvatile da se šumsko sjeme može kontrolirano proizvoditi.

Škola u Lemešu

»Bez toga malog dijela biljke nema ništa. Osnivali smo klonske sjemenske plantaže diljem Hrvatske za četinjače i listače. Bili su to lijepi dani, naporni ali veličanstveni. Prošli smo skupa puno dana, jer je on bio jedan od osnivača Hrvatskog šumarskog instituta«, kaže kolega i suradnik akademika Vidakovića.

A u tim danima našlo se vremena i za opuštena druženja i po neku životnu lekciju. Tibor Litvay prisjeća se nekih:

»Rekao mi je jednu divnu mudrost: 'Tibore, bitno je uspostaviti sustav koji funkcionira. Ja imam *mercedes* kome fale dvije svijeće a ti imaš malog *fiću* koji sve ima, i ja stojim na mjestu i hvalim se kako imam *mercedesa* a ti u *fići* koji ima sve dijelove odlaziš'. Velika istina koju neću nikad zaboraviti. Volio je pjesmu i tamburaše. Jednom u *Čingi lingi* čardi kod Osijeka poslije napornog dana večeramo i profesor pozove tamburaše, izvadi tada neku veliku novčanicu, prepolovi je i daje polovinu tamburašima i kaže: 'Ako budete dobro svirali, dobit ćete i drugu polovinu'. Omiljena pisma mu je bila *Bunjevaca sam, time se ponosim*«.

Z. V.

dr. sc. Danica Popović, profesorica Ekonomskog fakulteta u Beogradu

Kredit po nepoznatim uvjetima

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Srbija koja ubrzano gradi autoceste, brze pruge, Srbija zemlja stabilnih financija, čvrstog dinara, Srbija koja 102 milijuna eura izdvaja za pomoć mladima i još 300 milijuna eura za pomoć umirovljenicima, Srbija koja ima stopu gospodarskog rasta veću od europskih zemalja, zemlja u koju dolaze investitori, zemlja u kojoj će za nekoliko godina prosječna plaća dostići 1.000 eura, a mirovine 500. Tako izgleda ekonomska slika Srbije iz vizure onih koji vode državu. S druge strane, kritičari poteza koje povlače predsjednik države i Vlada, ističu da se Srbija zadužuje kako bi isplaćivala državnu pomoć, pod kojim uvjetima nije poznato, a zamrzavanje cijena tumači kao pogrešan potez. Ta mišljenja dijeli dr. sc. **Danica Popović**, profesorica Ekonomskog fakulteta u Beogradu.

► **Proteklih mjeseci bili smo svjedoci raznih davanja koje je država iz proračuna izdvajala kao direktnu pomoć stanovništvu. Posljednja u nizu bila je pomoć od 100 eura za mlade i 20.000 dinara za umirovljenike. Može li takvu vrstu davanja trpjeti proračun ili se ova sredstva osiguravaju novim zaduživanjima?**

Budući da je proračun u deficitu, ovo zadovoljstvo se financira iz kredita, a pod kojim uvjetima – ne zna se. U srpskom parlamentu nema oporbe, niti o ovakvim pitanjima ima javne rasprave, a zastupnici bez ikakve muke izglasaju ono što je u Vučićevom kabinetu dogovoreno. Stoga vjerojatno nećemo ni saznati iz kojih sredstava i pod kojim uvjetima će predsjednik **Aleksandar Vučić** financirati ovu predizbornu kampanju. A netransparenost proračunskih rashoda skoro da je poslovična primjedba Fiskalnog savjeta, tako da nema izgleda da javnost o tim podacima nešto više dozna. No, predizborna kampanja time nije završena. Predsjednik Vučić je prije mjesec dana najavio kako će, ukoliko ne izgubi na izborima, mladi od njega dobiti još po 100 eura. Sve to smo saznali u intervjuu koji je davao u vlaku koji stoji, mada taj vlak, kako nam je suznih očiju objasnio, dostiže brzinu od 200 kilometara na sat. A to sve potvrđuje da je još aktualna stara srpska izreka, još iz doba socijalizma, koja kaže: »Ana Karenjina bi na pruži Beograd – Bar umrla prirodnom smrću«.

Moje je mišljenje, koje nije usamljeno, da je sve to što je u Srbiji uspješno urađeno zapravo napravljeno na veliki pritisak njemačke vlade, kojoj nije odgovaralo da Srbija postane druga Grčka. Naravno, Nemačkoj nije bilo stalo baviti se daljim reformama, pa do toga, evo, ni do danas nije došlo

► I da se još zadržimo kod davanja koja su najavljena određenim kategorijama stanovništva. U cilju poticanja nataliteta od početka godine izdvaja se 300.000 dinara, najavljeno je po 20.000 eura za kupovinu stanova za mlade bračne parove. Jesu li to dobre mjere?

Kako se u nekoj zemlji povećava natalitet? Tako što se povećava broj dobro plaćenih radnih mjesta! To je praksa koja garantirano daje dobre rezultate, ali se to u diktaturama slabo primjenjuje. To su ljudi koji misle svojom glavom i takvima ovakvoj državi nisu potrebni. Zašto bi se onda takve mjere primjenjivale? A mjere tog tipa su, prije svega, pospješivanje stranih direktnih investicija u granama poput farmaceutske, ili IT industrije... Više je nego jasno da će ovaj novac od po 20.000 eura dobiti »zaslužni mladi«, kao što je jasno i to da se time pitanje nataliteta neće riješiti. A u čitavom tom brzopletu pogrešnih poteza svi zaboravljaju da Srbija ima veći problem od pada nataliteta – a to je ogromna i sve veća smrtnost stanovništva, koje umire od izlječivih bolesti. Ukoliko bi netko htio zaista obnoviti Srbiju, to bi bio prvi potez – posvetiti se smanjenju mortaliteta u Srbiji: razvojem preventive, podizanjem standarda liječnika, razvojem primarne zdravstvene zaštite... A rast liječničkih plaća svakako bi odmah smanjio odljev liječnika i sigurno povećao natalitet. Ali pametni i dobro plaćeni liječnici nisu prioritet ove vlasti.

► Neki ekonomisti smatraju da će ovih 20.000 eura samo potaknuti rast cijena na tržištu nekretnina. Dijelite li to mišljenje?

Cijene nekretnina rastu svuda u svijetu, te će se njihov rast nastaviti i s Vučićem i bez njega. Osnovni razlog za rast cijena su niske kamatne stope, pa novac uložen u nekretninu zadržava prinos od 5 do 6 posto, dok je kamatna stopa skoro ravna nuli. A od spomenute mjere će biti koristi za one koji dobiju taj kredit, dok su koristi za Srbiju na veoma dugom štapu.

► Kako bi ograničila rast cijena, Vlada je prvo zamrzнула cijene osnovnih živežnih namirnica: ulja, šećera i brašna, a zatim i goriva. Kako komentirate te mjere?

To je samo još jedna u nizu mjera koje su možda priličile dobu Prve petoljetke, dakle pedesetim godinama prošlog stoljeća. A te mjere su i tada i oduvijek bile potpuno pogrešne. Dovoljno je samo da najavite da ćete zamrznuti cijene, stanovništvo će odmah početi stvarati zalihe. Cijene će u dućanima ostati iste – ali robe ubrzo više neće biti! Preselit će se na sivo tržište, gdje će cijene rasti onoliko koliko tražnja bude porasla. A da bi se ova spirala prekinula, potrebno je udariti na uzrok – na štam-

panje novca. Ako štampano novac za mlade, za njihove stanove da biste povećali natalitet, pa podižete penzije za 5 posto, umirovljenicima dijelite još po 20.000 dinara, a mladima još po sto eura – dobit ćete inflaciju! A te farse sa zamrzavanjem cijena zaista više nikome nisu potrebne, mada, kako vidim, iste mjere počinju primjenjivati i Hrvatska, Mađarska i Poljska. Srbija se tome naravno rado pridružila, a taj ekonomski populizam sasvim je u skladu s osjetnim pogoršanjem stanja demokracije, mjerenim indeksom demokracije. Uvijek se treba prisjetiti da mladi iz ovih zemalja ubrzano odlaze i to baš u zemlje u kojima vlastima ne pada na pamet da zamrzavaju cijene goriva ili osnovnih namirnica – a tamo će ipak živjeti bolje i sigurnije.

► Je li to onda pred nama razdoblje krize?

Da krenemo od toga šta se događalo u pandemiji – gospodarska aktivnost je prilično brzo zamrla, mnoge tvrtke su bile na rubu opstanka, pa su usprkos mnogim emisijama »helikopterskog novca« cijene u svim zemljama ostale stabilne. To se nije moglo zadržati zauvijek. Kad je privredni rast ojačao, svakako se mogla očekivati inflacija, koja predstavlja odlično upozorenje vlastima da je potrebno smanjiti emisiju novca i koncentrirati se na nemonetarne mjere za poticanje rasta. Međutim, da stvari budu još gore, uz taj očekivani rast cijena došlo je i do rasta cijena nafte, izazvanog prvenstveno rusko-ukrajinskom krizom, na što nijedna lokalna mjera ekonomske politike ne može utjecati.

► Koliko smo mi danas zadužena zemlja i jesmo li prešli crvenu liniju?

Zaduženost je za sada na povoljnoj putanji. Stupanj zaduženosti iznosi oko 58 posto, predviđeni fiskalni deficit je oko 3% BDP-a, što je svakako korak u dobrom smjeru. Tako da smo se trenutačno zaista udaljili od crvene linije, ali se odmah moramo podsjetiti da se do nje stiže preko noći kada se samo par lampica upali – u nečijem tuđem dvorištu, na koje ne možemo utjecati. Ako Europska centralna banka, kao što očekujemo, poveća kamatnu stopu, to će istog trenutka izmijeniti sliku naših dugova i otplata u budućnosti. Ali apetiti naših političara ne jenjavaju. Tako se **Goran Vesić** pohvalio kako se Beograd zadužio po kamatnoj stopi od oko 10 posto – i još pokazivao znake velikog zadovoljstva tim svojim činom, u uvjetima kada kamatne stope ne prelaze 1 ili 2 posto. Kad svi računi isplivaju na površinu, vjerojatno slika neće biti nimalo ružičasta. Za sada, neće biti ni katastrofe, ali na nju uvijek valja misliti!

► Čuli smo najavu o prosečnoj plaći od 1.000 eura do 2026. godine. Koliko to ima uporišta u našoj realnoj ekonomskoj situaciji?

Ne zaboravite, izbori su tek u travnju, tko zna koliko će predsjednik još povećati te plaće iz 2026. ili neke još kasnije godine... Samo neće ove sada, ali, koga to zanima? Evo, nema par mjeseci kako se predsjednik hvalio kako će 2025. godine prosječna plaća biti 900 eura, aludirajući svojim biračima da upravo toliko danas ima Hrvatska – pa ćemo je mi tako, je li, stići. Nitko mu neće ni reći da Hrvatska, niti bilo koja druga zemlja neće odlučiti stagnirati narednih nekoliko godina samo da bismo ih prestigli po plaćama. A tek što će biti 2026. godine! To zaista liči na onu priču o vlaku koji ide 200 kilometara na sat, ali stoji. Ja bih da se ta priča već jednom promijeni.

► **U svojim javnim istupima kritičarka ste ekonomskih poteza aktualne vlasti, ali ste se nakon jedne televizijske emisije našli čak i u medijima naklonjenim vlastima, a sve zbog izjave da je odluka o povećanju mirovina 2008. godine u vrijeme premijera Mirka Cvetkovića bila pogubna. Onda ispada da je predsjednik Vučić bio u pravu kada je govorio da je SNS preuzeo državu pred bankrotom?**

Da, Srbija jeste bila nekoliko koraka pred bankrotom, a uz to, Vučić je uradio nešto o čemu bivša vlast nije ni sanjala: bez ikakvog gubitka vlasti uspio je osloboditi se PUPS-a, partije umirovljenika, i onda uraditi ono što je bilo neophodno – svesti mirovine na razinu koju proračun može trpjeti. U tom zanosu, a uz zdušnu pomoć **Angele Merkel**, Vučić je napravio fiskalnu konsolidaciju i usput uništio sve druge partije u zemlji. Inače, to što me spominju režimski mediji, to nije ni vrijedno spomena. Ti mediji su u stanju nekoga optužiti za najveću gadost, a sutra ga citirati i dizati u zvijezde, evo, baš kao sada mene. Kažu:

»vidite što cijenjena profesorica kaže«. Moj vam je savjet: ako ne morate, nemojte te njihove medije ni čitati. Ako već morate – ignorirajte sve što napišu. Manje će se kuge prostruti medijskim prostorom, a još manje širiti dalje kroz etar.

► **Što biste izdvojili kao dobre ekonomske poteze povučene posljednjih godina?**

Mogu svakako izdvojiti dva poteza. Prvi je fiskalna konsolidacija, koja je Srbiju zaista spasila velike financijske krize. Drugi je bilo donošenje Zakona o radu, gdje smo izbjegli da neki ljudi svakih par godina dobijaju velike otpremnine za cio radni staž – pa se presele u drugu firmu! Oba poteza su zaista bila dobro zamišljena i provedena, ali svakog normalnog bi odmah zainteresiralo zašto nakon toga nije bilo reformi? Moje je mišljenje, koje nije usamljeno, da je sve to što je u Srbiji uspješno urađeno zapravo napravljeno na veliki pritisak njemačke vlade, kojoj nije odgovaralo da Srbija postane druga Grčka. Naravno, Njemačkoj nije bilo stalo baviti se daljim reformama, pa do toga, evo, ni do danas nije došlo.

► **Kakva su Vaša očekivanja u susret ovim izborima? Očekujete li značajniji ulazak oporbe u parlament?**

U Srbiji se politički život prilično zahuktao. Oporbene stranke i pokreti sada svakako pokazuju interes ući u parlamentarnu političku borbu. S dominacijom koju Vučić ima u medijima i uz nedostatak financijske podrške oporbenim partijama – svi izgledi su mogući. Ali, da: oporba bi htjela u parlament, ali je pitanje hoće li do njega i doći. Sve će se razriješiti na beogradskim izborima: tko dobije Beograd, imat će veliku političku prednost.

FOTO: Vesna Lalić, nova.rs

CRTA provela monitoring o kampanji i ozračju pred izbore u Srbiji

Neravnopravnost vlasti i oporbe nije ublažena

Ključno obilježje ovog razdoblja i institucionalne prakse bila je proizvodnja narativa u korist vlasti, a protiv oporbe i kritičkih glasova javnosti

Beogradska nevladina organizacija Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) objavila je Izveštaj o kampanji pred izbore za razdoblje od listopada 2021. do veljače 2022. pod nazivom »Izbori 2022. – Kampanja prije kampanje«.

Kako se navodi, »Promatračka misija Crte provela je dugoročno promatranje razdoblja prije službenog početka izborne kampanje u Srbiji, u skladu s međunarodnim standardima za nezavisno građansko promatranje izbora«. Tim promatrača CRTE je od listopada prošle godine sustavno prikupljao informacije o izvještavanju medija s nacionalnom pokrivenošću u proširenom prajm tajmu o svim političkim akterima, a od prosinca 2021. godine je terenski tim izvještavao i o ključnim elementima ozračja u kojem se raspisuju izbori.

»Nalazi Promatračke misije Crte pokazuju da su, za razliku od ranijih predizbornih perioda, a u okolnostima parlamenta bez oporbe, institucije države bile izraženo uključene u vođenje kampanje prije kampanje do momenta raspisivanja izbora. Ključno obilježje ovog razdoblja i institucionalne prakse bila je proizvodnja narativa u korist vlasti, a protiv oporbe i kritičkih glasova javnosti«, navodi se u Izveštaju.

Govoreći o mjesecima koji su prethodili raspisivanju kampanje u Izveštaju se navodi kako su bili »obilježeni brojnim društveno-političkim procesima, koji su se odvijali i u institucijama i na ulicama – od pokušaja da se međustranačkim dijalozima dođe do promjene izbornih uvjeta, tektonskih zakonodavnih izmjena okvira za održavanje izbora, do sve češćih i radikalnijih građanskih prosvjeda širom Srbije. Također, neposredno pred raspisivanje izbora, došlo je do promjene Ustava u dijelu koji se odnosi na pravosuđe nakon što su se građani o tome izjasnili na siječanskom referendumu«.

Prema nalazima CRTE rezultati međustranačkog dijaloga o izbornim uvjetima u praksi pokazuju da »neravno-

pravnost između izbornih sudionika i nepovjerenje građana u izbore nisu ublaženi uoči početka kampanje«, da uvođenje Privremenog nadzornog tijela nije pridonijelo otklanjanju ozbiljnih propusta u radu Regulatornog tijela za elektroničke medije, niti se utjecalo na neravnomjernu medijsku zastupljenost.

Ostalo je otvoreno i pitanje zlouporaba biračkog popisa, čime se potiče nepovjerenje građana u izborni proces, navodi se u Izveštaju. U pogledu plana rada koji je Javni medijski servis predložio i po kojem postupka CRTA navodi kako on »ispunjava formu kada se radi o uključivanju oporbe u program«, ali, s druge strane »ostavlja oporbenne predstavnike izvan udarnih, najgledanijih termina (npr. Dnevnik 2), koji su, prema nalazima monitoringa medija, bili rezervirani isključivo za predstavnike vlasti.

Prema nalazima CRTE, mediji su davali prednost predstavnicima vladajućih stranaka, opredjeljujući im 85 posto od ukupnog vremena posvećenog političkim akterima, dok je preostalih 15 posto bilo opredijeljeno za predstavnike oporbenih stranaka, a zabilježeno je i da je predsjedniku države pripalo 40 posto ukupnog vremena opredijeljenog za sve političke aktere u proširenoj udarnoj satnici televizija s nacionalnom pokrivenošću u protekla četiri mjeseca.

Na terenu širom Srbije, protekla tri mjeseca obilježila je »dominacija vladajuće Srpske napredne stranke, s više od 1.000 zabilježenih različitih terenskih aktivnosti, u odnosu na druge političke aktere i vlasti i oporbe, a ostale najprimjetnije stranke na terenu su bile oporbene stranke – Stranka slobode i pravde, Narodna stranka, Dveri, Demokratska stranka i koalicija Moramo.

Crta je nezavisna, nestranačka organizacija civilnog društva posvećena razvoju demokratske kulture i građanskog aktivizma. Od 2016. godine se bavi promatranjem izbora na nacionalnoj i lokalnoj razini i koordinira rad mreže »Građani na straži« za nadziranje regularnosti glasanja.

J. D.

Vintage shop *Ulični ormar* iz Zagreba

Spasiti planet i ostati »chic«!

»Ljubav prema vintage odjeći rodila se puno prije same poslovne ideje. Oduvijek su nas privlačile starine i priče koje se kriju iza svakog predmeta. Jako smo voljele obilaziti vintage dućane, sajmove i buvljake i svako putovanje je uključivalo istraživanje. Na jednom druženju prije više od 11 godina nastala je ideja o Uličnom ormaru.«

»Brza moda«, second hand, trift, modni otpad... sve češće možemo čuti ove pojmove u medijima, na internetu, što je dobra stvar jer tako sve veći broj ljudi dolazi do potrebne edukacije o svijetu mode, koji ni najmanje nije jednostavan za dokučiti. Brza moda je prilično nov pojam, ali je ipak postao vrlo važan, jer je planetarni problem. Što je uopće brza moda? To je pristup dizajniranju, kreiranju i promociji odjeće koji je »kriv« za veliki dio zagađenja našeg planeta. Modni trendovi s takvim pristupom postaju vrlo brzo i jeftino dostupni potrošačima. Trendovi se s modnih pista prenose u dućane brže nego ikada, pa su modne tvrtke počele s lansiranjem novih proizvoda na tjednoj bazi. Brza moda koristi kopiranje trendova, brzu proizvodnju i materijale niske kvalitete kako bi javnosti predstavila jeftine stilove.

Nažalost, sve to rezultira štetnim utjecajima na okoliš, dobrobit ljudi, ali i na naše novčanike. Direktni opozit brzom modi je »spora moda«. To znači, second hand, cirkularna ekonomija, domaći dizajneri koji nisu dio velikih modnih kuća, sve što usporava rapidno trošenje materijala, nemilosrdno bacanje i spaljivanje tekstila, koje također šteti okolišu. Na primjer, postoji podatak da je za jedan par jeans traperica potrebno oko 11.000 litara vode. Razmišljamo li o tome kada ih izbacimo vani, jer postale su demode? Razmišljamo li o našem izravnom utjecaju na okoliš? Kako bismo sačuvali planet za buduće naraštaje, morat ćemo prilagoditi čak i neke naše sebičnije potrebe.

U današnjoj temi razgovaramo s dvije divne dame, osobe koje su svoje prijateljstvo i ljubav prema vintage modi pretvorile u uspješan biznis! Dolaze nam iz Zagreba i upravljaju vintage shop-om koji se zove *Ulični ormar*.

One su **Radmila Grba** i **Andreja Latinović Kler**, prijateljice i radne kolegice, vintage zaljubljenice.

Svijet divnih modnih kreacija

Kažu, ljubav prema vintage odjeći rodila se puno prije same poslovne ideje. Oduvijek su ih privlačile starine i priče koje se kriju iza svakog predmeta. Voljele su obilaziti vintage dućane, sajmove i buvljake i svako putovanje je uključivalo istraživanje. Na jednom druženju prije više od 11 godina nastala je ideja o *Uličnom ormaru*.

»Moj prvi vintage komad su bile mamine trapez hlače iz 70-ih koje su mi do danas ostale najdraži komad odjeće ikad«, kaže Radmila.

»Moji prvi komadi su vjerojatno bili naslijeđena odjeća još kao djetete. No, jedan mi je ostao u sjećanju, a to je jakna od moje tete koja je bila stjuardesa u JAT-u i koja je obišla cijeli svijet. Ta jakna je bila iz Singapura i nosila sam ju još kao srednjoškolka«, prisjeća se Andreja.

Dućan su uređivale same, no ovo ruho nije došlo preko noći i dućan se puno promijenio od starta do danas.

»Kada pogledamo s ponosom slike s otvorenja, zapravo najbolje vidimo koliko smo se mijenjali i napredovali. Zapravo, svaki novi komad odjeće i predmeti koje unesemo u dućan stvaraju novu atmosferu i to je čar vintagea. Uvijek iznova nova lijepa priča«, nadopunjuju se naše sugovornice.

Zakoračiti iza vrata *Uličnog ormara* znači ući u svijet divnih modnih kreacija od 50-ih do 80-ih, često i komada s područja bivše Jugoslavije. Osim odjeće i aksesoara, nađu se i stare knjige i časopisi koji se mogu prolizati, skije iz 30-ih godina prošlog stoljeća, fotoaparati, nakit...

»Cijenimo svaki komad iz prošlosti i rado ga izložimo u dućanu. Vintage odjeću je zaista sve teže naći, a to najbolje vidimo s odmakom od 10 godina od kada dućan postoji. No, zato je trud veći, a tako i naše zadovoljstvo kada uspijemo naći komade koje kupci prepoznaju. Ne postoji neko vintage razdoblje za kojim je najveća potražnja, bit je u samom odjevnom komadu i njegovim zanimljivostima. No, možemo reći da su 50's haljine uvijek pun pogodak kod ženske publike, a kod muške kožne jakne iz 70-ih i 80-ih«, kaže Andreja.

Unikatnost u vrijeme uniformiranosti

Hrvatska ima određenu vintage scenu i između ostalog i to je nešto što se promijenilo od otvaranja dućana. Na

početku su Radmila i Andreja morale pojašnjavati distinkciju između second hand i vintage komada, što danas više nije tako. Sve se više prepoznaju kvalitete i unikatnost, kako i važnost kupovanja takve odjeće s ekološkog aspekta.

»Posljedice pandemije nisu ni nas zaobišle, no nadamo se da je polako i to iza nas. Netom prije pandemije otvorile smo web shop i svakako je online kupnja dio našeg poslovanja, iako od prvog dana putem komunikacije na društvenim mrežama šaljemo pakete gdje god kupac poželi. Društvene mreže su danas nezaobilazan kanal prema kupcima i mi smo svakodnevno vrlo aktivni na njima. Trudimo se i na taj način prenijeti atmosferu *Uličnog ormara* preko ekrana onima koji nisu u mogućnosti doći do nas. Svi naši kupci izraze želju da kada su u Zagrebu obavezno dođu do nas, jer ipak je sam boravak u dućanu drugačije iskustvo. Puštamo odličnu glazbu i imamo šarmantno dvorište u kojem se kupci često zadrže«, kaže Radmila.

»Planovi za daljnje širenje uvijek postoje, imamo par ideja pa ćemo vidjeti gdje će nas odvesti. Rado bismo vam otkrili kako će izgledati proljeće i ljeto u našem dućanu, no upravo je to čar da nikada ne znamo što ćemo pronaći.«

Želja naših sugovornica je očuvati sve te divne komade iz prošlosti i pružiti unikatnost u vrijeme uniformiranosti, te dodatno osvijestiti ljude da kupnjom ovakve odjeće pridonose zaštiti planeta Zemlje.

Ivan Ušumović

Beograd će biti nova Atena

Neki dan imali smo izuzetnu čast vidjeti Dvostrukog Predsjednika kako iz vagona promatra najljepši zimski pejzaž Dunava kod Čortanovaca i usput juri brzinom od 200 km na sat. Naime, do 15. ožujka, kada po planu počinje redoviti putnički promet na brznoj pruzi od Beograda do Petrovaradina (Novog Sada), kasnije jednog dana i do našeg grada, svakoga dana se vrši probna vožnja. **AV** je upravo prisustvovao ovakvom testiranju tračnica i katnog vlaka i pri ovoj jurnjavi dao je zanimljiv intervju (citiram Tanjug), rekao je: »Vlak će imati dvije verzije, odnosno jedna će voziti kraće, oko 35 minuta, direktno od Beograda za Novi Sad, bez stajanja, i druga nešto duže – 57 minuta«. Predsjednik je rekao da mu se dopada ova od 57 minuta, ne zato što je jeftinije nego što stanete na postaji i vidite kako izgleda Indija, Pazova, Karlovci, Petrovaradin... Ljudi će imati pravo birati. Ali ovim smo spojili Beograd i Novi Sad. Onako usput sjetio sam se kako sam za vrijeme studiranja često putovao u Beograd i nazad tzv. poslovnim vlakom. Vožnja je trajala 2,5 sata do Subotice, s tim da je rastojanje između Novog Sada i Beograda svladavao za 60 minuta i rijetko je kasnio (vjerovatno iz straha od diktatora, maršala **Tita**). Znači, praktično istom brzinom koju spominje **AV**. Ali onda sam s kolodvora do (centra) Terazija, Balkanskom ulicom, pješke stigao za desetak minuta. Glavni kolodvor je sad u Prokopu. Veliko je pitanje kako i kojim vozilom ću stići do centra i za koje vrijeme (metroom?). No, da se vratimo konstataciji: »spojeni su Beograd i Novi Sad«.

Antički grad-država

Antička Grčka prostorno je bila jako složena, sastojala se od Atičkog poluotoka, priobalja Male Azije, polisa u Helespontu (Mramorno more) i gradova-država u Trakiji (danas europski dio Turske), od otoka Cipra, Rodosa i mnoštva otoka razne veličine. Logično je bilo da se nije stvorila jedna centralizirana država, nego niz gradova-država i njihove okoline. Ove polise je labavo vezivala trgovina na moru i kopnu. Kada je Perzija počela osvajati »grčke teritorije i polise« u 5. stoljeću prije naše ere (478. g. p. n. e.) stvoren je »Delski savez«, asocijacija 173 grčkih polisa na čijem se čelu nalazila Atena. Na otoku Delosu su se održavali sastanci izaslanika, tu je bila i saveznička riznica-blagajna u koju su svi uplaćivali određeni iznos zvani foros, za financiranje ratova, najviše za gradnju ratnih brodova i njihovo opremanje. Cilj

je bio oslobađanje grčkih gradova od perzijske okupacije i potiskivanje Perzije dalje od grčkih prostora. Atena je 454. g. p. n. e. saveznu kasu preselila kod sebe i zajedničku flotu je počela koristiti za vlastite ciljeve. Zato je 431. g. p. n. e. izbio *Peleponeski rat* u kojem su najveći suparnici bili Atena i Sparta. Rat je okončan nakon 29 godina, porazom Atene 404. g. p. n. e. i savez se raspao. Ovi povijesni događaji od prije 2.600 godina pomalo me asociraju na stvaranje Kraljevine SHS i raspad bivše SFRJ, nakon koje je nastala današnja Srbija,

koja ima prostornu tendenciju pretvoriti se u asocijaciju polisa u kojem su svi podanici jednog super-grada-megapolisa.

»Beograd-polis« i ostali

U svojim kolumnama sam već nekoliko puta pisao na temu prostornog razvoja naše države, o tendenciji još veće centralizacije umjesto poželjne decentralizacije, bolje rečeno regionalizacije. Po važećem Ustavu Srbija ima dvije autonomne pokrajine, grad Beograd i ostale teritorije. AP Vojvodina ima svoj Statut, a Grad Beograd je također pokriven potrebnim pravnim aktima; za drugu pokrajinu još nije donesen nikakav dokument o njenom specijalnom statusu kako to piše u Ustavu, što znači da Srbija još pravno nije uređena do kraja.

S planske strane postoji prostorni regionalni plan do 2020. godine (PPS 2020). On u principu više nije aktualan, ali zasad još nije donesena ni odluka o njegovoj reviziji. Umjesto novog PPS-a uoči Nove godine (28. 12. 2019.) premijerka i **AV** su prikazali plan »Srbija 2025«. Premijerka je rekla: »Ključne točke plana za budućnost su regionalno povezivanje, produbljavanje finansijskog tržišta, reforma obrazovanja, osnivanje javnih poduzeća i održiva ekonomija«, a meni ovo više liči na partijski program, nego na neki prostorni plan. Dvostruki Predsjednik je rekao da je ovo »nacionalno-investicijski plan«, spominjao je gradnju cesta (koji urbano-prostorni plan je osnova?). Istina, prikazao je nekakav plan putova i autocesti koji će se graditi, ali to nije za stručnjake nego je u funkciji politike. Osnova bilo kojeg prostornog plana je broj stanovnika i njegovo razmještanje. Posljednji popis stanovništva i domaćinstava je bio 2011., sljedeći je trebao biti 2021., ali je odgođen za listopad ove godine. U sljedećem broju pogledat ćemo što kažu egzaktni podaci popisa.

Korov u aktima

Samo bi veliki čudak i notorni luđak na upit »volite li uređeni prostor« odgovorili negativno. Svi ostali, baš poput slaganja s tvrdnjom »krasti nije lijepo«, odgovorili bi pozitivno. I, načelno, ne bi lagali.

Problem je, međutim, u tome što se prostor ne uređuje sam od sebe, a niti riječi imaju tu čarobnu moć. Zbog toga se u svakom kućanstvu nađe ašov, lopata, sjekira, pila, metla... koje se angažiraju upravo zbog toga da bi prostor na jednoj mikrocjelinu bio doveden u red, po čemu se uostalom te mikrocjeline (dvorišta) i razlikuju baš u onoj mjeri koliki je raspon između riječi i djela.

Što, pak, kada je prostor javni ili kada ga izgled privatnog ruži u mjeri da nije za gledanje? Poslije malo razmišljanja i na to pitanje se brzo pojavljuje odgovor: za te namjene služi Javno komunalno poduzeće *Čistoća i zelenilo*, komunalna policija i nadležne inspekcije. Djelatnici *Čistoće i zelenila*, vidimo to često, kose travu oko Gradske kuće i Velike crkve, kupe lišće, odbacuju snijeg i orezuju drveće po središtu grada.

I pored toga, kada bi netko napravio anketu s pitanjem »jeste li zadovoljni uređenošću javnih prostora u gradu«, vjerojatno bi bilo više negativnih negoli pozitivnih odgovora. Svatko bi pronašao bar jedan primjer, poput one strvinarnice na mjestu *Hajzlerovog kupatila* u Gomboškom sokaku, kao argument da prozove lokalnu vlast za nemar i nerad. Svatko bi, također, s periferije mogao donijeti kilometre i kilometre slika kao dokaz da je prostor oko trotoara i cesta obrastao raslinjem koje u vrijeme bujanja počinje ličiti na džunglu i po čemu se razlikujemo od društava koja su ove probleme odavno riješila.

U čemu je, dakle, problem? Vjerojatno u tome što mi kao društvo, pa tako niti kao Grad, nismo riješili stoljetnu dilemu nadležnosti, odnosno što je čije. A ako i jesmo, onda debelo zakazuje faktor koji se tiče mara i rada i koji u proljetnim i ljetnim mjesecima propupa i nabuja do nema-

ra i nerada. Čija je, dakle, nadležnost održavanje prostora uz travnjake i ceste: države, Grada, mjesne zajednice ili ludog Milojka? Kontrolira li to netko uopće ili samo patrolira i konstatira kako je stanje »status quo«, odnosno O. K.?

Veljača je mjesec koji prethodi ožujku, a ožujak je, znamo to još iz nižih osnovne, mjesec kada se priroda počinje buditi, jer počinje što – da, proljeće! Veljača, ili bar početak ožujka, bio bi idealan mjesec da Skupština grada na dnevni red stavi točku koja se tiče jedino i isključivo utvrđivanja nadležnosti tko je za što odgovoran kada je riječ o uređivanju prostora i da predvidi sankcije za one koji donešene odluke ne provode u djelo. Tako se kod države – ako joj se već ne može narediti – može bar »lobirati« da se obrati na pažnju kada je riječ o korovu uz autoceste na državnom nivou, a koji raste i u našem ataru. Kod *Čistoće i zelenila* i mjesnih zajednica to je neusporedivo lakše: narediš, daš rok i čekaš. Ako je urađeno – O. K., ako nije – primijeniš sankcije. Što, pak, s onim prostorima koji nisu u nadležnosti nikoga od pobrojanih? Odgovor se i tu lako može naći: angažira se imovinsko-pravna služba da utvrdi tko je vlasnik te i te parcele (recimo one strvinarnice na mjestu *Hajzlerovog kupatila* u Gomboškom sokaku), kurir ode na poštu i uputi omotnicu s prethodno sročenom opomenom na adresu vlasnika da promptno dovede u red ono što je njegovo, a što ruži opće i prijeti mu porocima i zarazama svake vrste. I to, naravno, treba biti sastavni dio skupštinske odluke jednog lijepog dana.

Zašto je baš veljača, ili bar početak ožujka, idealan mjesec za ovo? Prije svega zbog toga što u listopadu, studenome, prosincu i siječnju ništa na tom planu nije urađeno, a slika se još nije bitnije promijenila. I dalje je lako vidjeti da će duž biciklističke staze uz nekadašnju *Zorku* za nekih mjesec dana početi bujanje kilometarskog korova i svakakvoga raslinja koje na svom vrhuncu odaje sliku potpune zapuštenosti grada, bez obzira na sva lickanja u njegovom središtu. Upravo zbog toga bi se vijećnici lokalne skupštine trebali što prije sastati, donijeti odluku i promptno angažirati sve raspoložive kapacitete da se počne sa sanacijom izgleda naše varoši tako što će se korov i njegove mladice počupati, divlje raslinje posjeći, otpad ukloniti i na taj način stvoriti uvjete za kultiviranje i buduće normalno održavanje javnih i privatnih prostora koji su već godinama ruglo grada. U toj akciji, eto zašto je bitna skupštinska odluka, mjesta imaju samo oni za koje se utvrdi da su »nadležni« za održavanje, pa bile to institucije ili pojedinci, nebitno.

Z. R.

Središnji državni ured za Hrvate izvan RH

Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata

U cilju promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske i ugroženim pojedincima – povratnicima/useljenicima iz hrvatskog iseljeničtva/dijaspore, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je 1. Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2022. godinu.

Prijava projekata odnosno prijava za pomoć ugroženim pojedincima podnosi se u elektroničkom i papirnatom obliku. Nakon što se e-prijavni obrazac konačno preda i spremi putem računalnog sustava dostupnog na mrežnoj stranici <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/eprijave/>, potrebno ga je ispisati, ovjeriti potpisom i pečatom (u slučaju A kategorije) odnosno ispisati i vlastoručno potpisati (u slučaju B i C kategorije) te zajedno s ostalom traženom dokumentacijom u papirnatom obliku, dostaviti poštom na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pantovčak 258, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska s naznakom: »Za Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2022. godinu«.

Ukoliko prijavitelj – ugroženi pojedinac (C kategorija) nije u mogućnosti podnijeti prijavu u elektroničkom obliku, istu može podnijeti samo u papirnatom obliku putem Prijavnog obrasca C – papirnata prijava.

Prijavitelj ugroženi pojedinac – povratnik/useljenik iz hrvatskog iseljeničtva/dijaspore (D kategorija) prijavu podnosi u papirnatom obliku putem Prijavnog obrasca D – papirnata prijava.

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je do 18. ožujka 2022. godine. Dodatne informacije mogu se dobiti na brojevima telefona: +3851/6444-653, +3851/6444-669 radnim danom u vremenu od 10:00 do 15:00 sati ili na e-mail adresi: programi-projekti@hrvatiizvanrh.hr, a e-prijavni obrazac dostupan je na: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/eprijave>.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Za projekt: »Izgradnja bunara B-2/III na Vodozahvatu Čantavir«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-31/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 2842 K. O. Čantavir, Subotica (45.923274°, 19.778102°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-32-2022.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Za projekt: »Izgradnja bunara B-3/III na Vodozahvatu Čantavir«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-30/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 2842 K. O. Čantavir, Subotica (45.923274°, 19.778102°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-32-2022.pdf

Hrvatski medijsko-kulturni centar *Voganj*

Želimo postati vidljiviji

»Želja nam je da kroz naš rad hrvatsku zajednicu stavimo u fokus i da rad udruga kulture s ovog područja učinimo dostupnijim široj zajednici«, kaže predsjednik udruge Dražen Štimac

Hrvatski medijsko-kulturni centar *Voganj* osnovan je 2019. godine. Osnovni ciljevi udruge su poticanje svih oblika medijskog stvaralaštva i prezentiranje medijskih sadržaja kroz postojeće elektroničke i tiskane medije, te razvijanje i njegovanje tradicionalne kulture i suvremenog stvaralaštva Hrvata u Srbiji. Najveći je naglasak na informiranju u Srijemu i u Beogradu.

»Mnoge stvari polako nestaju, a mi ih upravo kroz naš rad želimo sačuvati i otrgnuti od zaborava. Na osobnom primjeru smo se uvjerali da je svaki novi početak težak i pun izazova. Pored početničkih poteškoća, dočekala nas je i epidemija bolesti covid-19. U pokretanje udruge krenuli smo ne znajući i ne očekujući da će početi pandemija koja nas do danas prati, a koja nam je dodatno otežala čitavu situaciju i sam rad. No, unatoč svemu, očekujemo

ću, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Tu su i pokrajinska razina vlasti, Tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, te Tajništvo za obrazovanje propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Svima se i ovim putem zahvaljujemo na pruženoj potpori«, navodi Štimac.

Teme iz različitih područja

Naglasak je na aktualnim informacijama iz Srijema i iz Beograda.

»Ono što pokušavamo postići kroz rad naše udruge jest izaći iz sjenke i biti vidljiviji kako bismo se predstavili široj zajednici, a što držimo da bi pridonijelo očuvanju naše kulture, jezika i tradicije, a samim tim pomoglo da prema našoj zajednici ne bude više toliko antagonizma. Smatramo da Hrvati u Srijemu imaju bogatu kulturnu scenu, da su dosta uradili na očuvanju običaja i tradicije, da organiziraju puno programa. Nastojimo biti aktualni i pratiti što više događaja koji su važni za zajednicu u Srijemu i u Beogradu, kao i za naše udruge, tako da su i teme koje donosimo iz različitih područja. Nastojimo opstati i ustrajati unatoč brojnim poteškoćama. Postojimo tek nepune tri godine, a držim da je to jako kratak period rada, tako da još uvijek nemamo prave reakcije«, kaže Štimac.

Hrvati iz Srijema su na ovaj način dobili još jedan vid informiranja na hrvatskom jeziku, što je prema riječima predsjednika ove udruge iznimno važno za njih budući da se Hrvati iz Srijema često osjećaju zapostavljenima i zaboravljenima.

»Jedan od najvažnijih ciljeva je da utječemo na veću informiranost o našim aktivnostima, potrebama ali i o problemima s kojima se suočavamo, a što će u konačnici pridonijeti stvaranju pozitivnog ozračja u društvu. Potičemo i podržavamo svaki vid suradnje s drugim hrvatskim medijima, te i sami nastojimo inicirati i uspostaviti kontakte. Ne gledamo na druge kao konkurenciju već smatramo da svi imamo istu misiju, a to je očuvanje naše kulture, jezika i tradicije. Jednostavno, nastojimo ne biti getoizirani nego vidljivi i prepoznati kao dio ovog društva«, kaže Štimac i dodaje kako je plan ove udruge uspostavljanje suradnje s drugim udrugama i pojedincima.

S. D.

 hrmkcentar.com

njen skori prestanak i vraćanje u normalu«, kaže predsjednik udruge **Dražen Štimac**.

Značajna pomoć prijatelja i institucija

Kako dalje navodi, dugo je razmišljao o osnutku udruge ali, kako kaže, nikada to ne bi ostvario bez potpore i pomoći prijatelja.

»Zapravo, mi smo svi iz različitih dijelova Srijema. Budući da je moje rodno mjesto Voganj smješteno u samom središtu Srijema, odlučili smo da sjedište udruge bude baš u njemu. Mi smo još uvijek mlada udruga. I kako sam veću spomenuo, početak nam je dodatno otežala pandemija, te se još uvijek pronalazimo i pokušavamo pronaći pravi način i model kako bismo došli do ovdašnje zajednice i prezentirali je na pravi način široj javnosti. Doista smo naišli na potporu i bili smo prepoznati od gotovo svih hrvatskih institucija u Srbiji: Hrvatskog nacionalnog vije-

Akcija uređenja starog groblja u Kukujevcima

Ne želimo zaboraviti svoje pretke

»Za nas katolike i općenito za vjernike kršćane, crkve i groblja su sveta mjesta. Onaj tko ne poštuje svoje svetinje nije zaslužio bolju budućnost«, kaže Milan Cindrić

Na inicijativu Kukujevcana raseljenih diljem Hrvatske ratnih devedesetih i onih koji su ostali živjeti na području Srijema, te uz pomoć tamošnjeg župnika vlč. **Nikice Bošnjakovića**, u subotu, 19. veljače, održana je treća akcija uređenja starog dijela katoličkog groblja u Kukujevcima koje je godinama bilo zapušteno i zaraslo u raslinje. Veliki broj Kukujevcana se svojim

našnje groblje se prostire na 10 jutara zemlje. Svi ukopi pokojnika su sve do 1970. godine obavljani na starom dijelu groblja.

»To su sve starosjedilačke obitelji koje su imale svoje dijelove gdje su ukapali svoje članove. Međutim, na ovom dijelu su pokopani i Kukujevcani koji su preminuli 1992., 1993. i 1994. godine, a ovdje je pokopana i obitelj

Oskomić, tragično nastradala u ratu«, kaže **Milan Cindrić**, jedan od inicijatora uređenja groblja i dodaje: »Konzultirao sam se sa župnikom, starosjediocem **Markom Gajdašićem** i s još nekoliko mještana iz Šida i Kukujevaca i s njima se dogovorio da krenemo u akciju. Župnik nam je pronašao stručne ljude koji rade s motornim pilama s obzirom da ih ne možemo nositi preko granice. Posjetili smo i predsjednika Mjesne zajednice Kukujevci **Srdana Todorovića**. On nas je primio i svaki put nas dočekao. Prilikom jedne akcije donirao nam je gorivo za pile i poslužio je piće ljudima koji su radili. Također nas je izvijestio da je potpisan ugovor s JKP-om *Standard* iz Šida koji će u budućnosti održavati groblje. Ovisno o vegetaciji, oni će tri do četiri puta godišnje špricati groblje total herbicidom.«

Kako dalje tijekom razgovora navodi Cindrić, na pokretanje ove akcije motivirala ga je ljubav prema svom zavičaju.

»Stari dio groblja je zapušten 25 godina. Ljudi nisu mogli doći do grobnih mjesta svojih najmilijih. Provlačili su se kroz raslinje i ostavljali bi vrećice na granama, kako bi sljedeće godine mogli naći grobove. Rođen sam u Kukujevcima i tu sam živio do 27. godine života kada sam protjeran. Od prvog dana sam uključen u sve poslove koji se rade u ovom mjestu: u obnovu naše crkve, obnovu kapele, postavljanje ograde oko groblja. Za nas katolike i općenito za vjernike kršćane, crkva i groblja su sveta mjesta. Onaj tko ne poštuje svoje svetinje nije zaslužio

donacijama i osobnim radom uključio u akciju uređenja groblja, a pomoć i podršku u tome su im pružili i Mjesna zajednica Kukujevci i JKP *Standard* iz Šida, koje će u budućnosti nastaviti održavati ovo groblje.

Svojim osobnim primjerom motivirali i druge

Katoličko groblje u Kukujevcima je nastalo u vrijeme nastanka novih Kukujevaca. Stari Kukujevci su bili na području iza atara Sita gdje se nalazilo selo Kalotinci. Da-

bolju budućnost. To je moje geslo. Mene osobno ispunjava ljubav prema rodnoj grudi, prema zavičaju i prema svojim svetinjama. Mi Kukujevcani starimo, pogotovo mi koji smo spremni još nešto uraditi. Teško je očekivati da će to uraditi mlađe generacije«, navodi Cindrić i dodaje da su uspjeli prikupiti neophodna sredstva za akciju uređenja, te da će biti potrebne još dvije ili tri akcije za paljenje raslinja za koje će se morati prikupiti dodatne donacije.

Primjer mlađim generacijama

Nevenka Vidić iz Šida, rođena Kukujevkanka, jedna je od inicijatora uređenja groblja. Također je i nadzorni organ za adaptaciju crkve.

»Gledajući kako su svi grobovi obrasli u veliko šiblje i osvrćući se na drugu stranu gdje se vide rodna polja, sjetite se da su svi koji ovdje počivaju danonoćno od jutra do sutra radili, kako bi nas hranili. Živjeli su u vrijeme kad se radilo s konjima, alatkama, motikama, kada nije bilo herbicida. Rekla sam sebi da oni to ne zaslužuju i da ne mogu počivati ispod deponija smeća. Angažirala sam kamione, kontejnere, došle su i žene pa čak i one teško bolesne, koje su se rado odazvale akciji čišćenja i uređe-

nja groblja. Nakon toga su se priključili i ostali. Ovdje ima spomenika koji su stari više od jednog stoljeća i postojala je opasnost da će im se izgubiti trag. Svojim radom dajemo lekciju i našoj djeci, jer ako ne poštujemo naše pokojne roditelje i naše najmilije, kuda ide ovaj svijet?«

Marko Gajdašić je od rijetkih Kukujevcana koji je ostao sa svojom obitelji živjeti u tom selu. Rado se sa svojom obitelji priključio ovoj akciji.

»Ova akcija je od velikog značaja za sve Kukujevcane. Moj otac, majka i ja smo već jednom uređivali ovo groblje. Međutim, ono se nije redovno održavalo i vremenom je obraslo u raslinje. Mještani Kukujevaca cijene ovo što radimo, jer je prije ove akcije groblje izgledalo kao šuma. Drago nam je što će se ono konačno srediti onako kako i dolikuje.«

»Ovo uređenje nama Kukujevcanima puno znači«, kaže **Mara Ivšić** i dodaje: »Bilo je ružno što je godinama bilo tako zapušteno. Prilikom obilaska za Svi svete mnogi nisu mogli doći do grobova. Uređenje će puno značiti i za selo, jer će grobnih mjesta biti više. Ovdje su sahranjeni svi moji najmiliji i rado sam se zajedno sa sinom priključila ovoj akciji«.

S. D.

Podrška biskupa

Prilikom održavanja treće akcije Kukujevcane je posjetio srijemski biskup koadjutor **Fabijan Svalina**, koji se i sam uključio u akciju uređenja groblja.

»Biskup je izrazio želju posjetiti grobno mjesto obitelji Oskomić. Tamo smo se pomolili za njihove i duše svih onih koji ovdje počivaju. Iznenadilo nas je kada je biskup izrazio želju raditi s nama. Uzeo je rukavice i zajedno s nama radio nakon čega je sa župnikom otišao u obilazak radova na crkvi. Prema najavama župnika, ove godine bi trebala biti završena prva faza radova na zvoniku. Preostalo je žbukanje, a prikupili smo sredstva i za satove. Za drugu fazu radova koja će nastupiti za sigurno dvije do tri godine, treba osigurati ogromna sredstva. Po projektu koji je rađen prije pet godina, samo krovništvo košta oko 280.000 eura. Uvjereni smo u Božju providnost i da će On uvijek naći dobre ljude, dobra srca koja će se odazvati na njegov poziv. Ne znamo tko će to sve biti, ali znamo da će biti tako. Nadamo se da će dragi Bog i Presveto Trojstvo to jednog dana omogućiti, prije svega na slavu Božju, jer ta crkva je Trojedinom Bogu i posvećena«, ističe Milan Cindrić.

Pokladni bal u Baču

Nakon nekoliko godina pauze ponovno je organiziran *Pokladni bal* u Baču. Organizator je ove godine bila župa sv. Pavao na čelu sa sadašnjim župnikom vlč. dr. **Marinkom Stantićem**, koji je poželio ponovno pokrenuti ovu manifestaciju. Ovogodišnji bal, koji je održan 19. veljače, okupio je pedesetak sudionika, vjernika i mještana, a goste su zabavljali tamburaši – sastav *Đuvegije* iz Sombora. Bal je održan u čardi *Bujak*, a među gostima bili su i predsjednik Općine Bač **Steva Panić**, te pomoćnik predsjednika Općine **Nikola Vuletić**.

Na balskoj trpezi našle su se prepoznatljive delicije ovoga mjesta: perke, gomboci, rizanci s orasima, orasnice, vanilice, krafne s pekmezom, a ni slanog zalogaja nije nedostajalo: posluženi su domaći kulen, kobasica, slanina, pršuta, mladi sir... Glavno jelo, gulaš i domaći kruh pripremile su **Sanja Čojanović**, **Lidija Tvrtković** i gazdarica **Irena Miličević**.

Želja organizatora je da se i nagodinu organizira ova pokladna manifestacija i da ovaj vid okupljanja ponovno zaživi među mještanima Bača.

Ž. V.

Obavijest o upisu djece u prvi razred osnovne škole za 2022./23. školsku godinu

Na temelju članka 18. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja (*Službeni glasnik RS*, broj 88/2017, 27/2018 – dr. zakon, 10/2019, 27/2018 – dr. zakon, 6/2020 i 129/2021), a uz suglasnost Ministarstva prosvjete Republike Srbije, Tajništvo za društvene djelatnosti Grada Subotice organizira upis djece u I. razred osnovne škole na području grada Subotice, u razdoblju od 1. travnja do 31. svibnja 2022. godine.

Uvjeti upisa

1. U prvi razred osnovne škole u školskoj 2022./23. godini, na temelju članka 18. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, upisuju se djeca koja će do 1. rujna

2022. godine imati najmanje šest i pol godina odnosno, najviše sedam i pol godina (rođeni od 1. ožujka 2015. do 29. veljače 2016. godine).

2. U prvi razred osnovne škole školske 2022./23. godine mogu se upisati i djeca koja će do početka školske godine (1. rujna 2022. godine) napuniti šest godina, i to nakon što je školski psiholog provjerio spremnost djeteta za polazak u osnovnu školu koristeći preporučene standarde i postupke.

Svi potrebni dokumenti za upis djece u prvi razred osnovne škole pribavljat će škole po službenoj dužnosti.

Na teritoriju Grada Subotice roditelji imaju mogućnost upisati djecu i na cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku u OŠ *Matko Vuković* i OŠ *Ivan Milutinović*, te u škole *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni, *Matija Gubec* u Tavankutu i *Vladimir Nazor* u Đurđinu.

Roditelji, posvojitelji, staratelji, odnosno tijelo skrbništva odgovorni su za upis djece u prvi razred osnovne škole.

Prelo na salašu u Đurđinu

NAŠE lijepo i vrijedno

Nakon *Dičijeg prela* Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Đurđin* organiziralo je još jednu pokladnu manifestaciju – *Prelo na salašu*. Prelo je održano u nedjelju, 20. veljače, u župnoj dvorani koja odnedavno nosi naziv *Pastoralni centar otac Gerard Tomo Stantić*.

Zbog epidemijske situacije i đurđinsko prelo je bilo u vrijeme užne, a ne večere te s manjim brojem gostiju. Ipak, osim zabave za koju se pobrinuo ansambl *San* iz Subotice, članovi Društva priredili su kratak program.

Kao i prijašnjih godina, na početku programa otpjevana je pjesma *Prelo na salašu* koju je još za prvu manifestaciju pod ovim imenom napisala članica Društva **Verica Dulić**. Potom su nastupila djeca koja pohađaju pjevačku sekciju pod ravnanjem **Nele Skenderović**, a priređen je i igrokaz koji je s djecom uvježbala vjeroučiteljica Verica Dulić. Program je vodila **Josipa Kujundžić**, koja je bila ovogodišnja jedina prelja. Pročitana je i pobjednička preljaska pjesma *Velikog prela* autorice **Nevene Mlinko** te pjesma koju je za istu prigodu napisala Verica Dulić. Kao i svake godine, organizirana je tombola na kojoj je svaki gost nešto dobio. Na je-lovniku je bila tradicionalna krumpirača i *fanki* s pekmezom.

Koliko je i zašto važno organizirati i doći na prelo podcrtao je župnik **Danijel Katačić**.

»Unatoč tomu što su prela opjevana u mnogim pjesmama, gubi se osjećaj

za njih. Kad se u narodu počne gubiti osjećaj za lijepo i vrijedno nastaje praznina, a u tu prazninu se onda use-li tuđe i javi se otuđenost. Kad damo mjesta otuđenosti dolazi nešto novo, gubimo svoj identitet. Trebamo biti svjesni vrednote koju su nam predali naši stari i odgajati buduće generacije da znaju čuvati ono što je do danas ostalo živo«, rekao je župnik.

Uz domaćine, predsjednicu Društva **Maricu Stantić** i župnika Katačića, gostima se obratio i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**. On je čestitao Đurđinčanima na ustrajnosti održavanja kontinuiteta prela te je istakao njihovu važnost.

»Običaji, a tako i prelo, sastavni su dio našeg identiteta. Stoga ih trebamo njegovati i čuvati kako ne bismo zaboravili tko smo. Oni nam mogu pomoći u jačanju zajedništva«, poručio je Žigmanov.

Ovom prigodom pozvao je prisutne da se aktivno uključe na predstojeće parlamentarne izbore, prvenstveno tako što će dati potpis za izbornu listu »Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani« u okviru koje DSHV sudjeluje na izborima.

Na prelu je među uzvanicima bila i predsjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margareta Uršal**.

H. R.

Naši gospodarstvenici (LXXVII.)

UPORNOŠĆU kroz ekonomske nedaće

»Najosnovnije je bilo smisliti priču, koja je osnov uspjeha. Kada sam jednom imao priču, više mi nitko nije mogao stati na put. Ovu robu je moja tvrtka Valota uvozila iz Turske i njome sam pokrивao tržište u Vojvodini i Šumadiji«, kaže Zlatko Gegenbauer

po jednoj cijeni, kada je u međuvremenu došlo do povećanja cijene. Tada su mi prijatelji savjetovali da prodajem kuhinje, što sam djelomice i poznavao. Nisam se prevario. Promet je bio nevjerojatan i to iskustvo me je podiglo, nakon mjeseci rada i problema koje sam imao«, polako nam priča Gegenbauer, sjećajući se lucidno velikog broja poduzetničkih dogodovština.

Nakon pet godina on je otvorio veleprodaju bijele tehnike.

»Pokušao sam s domaćim proizvođačima, predstavnici tih proizvođača jednostavno nisu htjeli razgovarati s nama, poduzetnicima privatnicima. Bilo je iznimno teško probiti se, ali sam uspio, na temelju imena, steći povjerenje i na osnovi tog poverenja dobiti robu na odgođeno plaćanje, koje je tada, u nedostatku potrošačkih kredita, bilo osnovni način plaćanja«, kaže naš sugovornik.

Nakon embarga u Tursku

Nakon ekonomskih nedaća, 2000. godine zemlja je, nakon embarga, otvorila granice za uvoz svih roba.

»Tada sam otišao u Tursku. Nisam mogao dobiti zastupstvo niti jednog hrvatskog proizvođača zbog sankcija, te su tvrtke iz Makedonije uvezile hrvatsku robu i odandje pokrивale Srbiju«, kaže Zlatko.

Njegov interes se tada suzio samo na štednjake i peći na drva, te peći za grijanje na zemni plin. Ipak, turska roba ove vrste u Srbiji nije bila popularna.

»Najosnovnije je bilo smisliti priču, koja je osnov uspjeha. Kada sam jednom imao priču, više mi nitko nije mogao stati na put. Ovu robu je moja tvrtka Valota uvozila iz Turske i njome sam pokrивao tržište u Vojvodini i Šumadiji. Imao sam tri turska proizvođača, jednog s proizvodima niske cijene i dva koji su proizvodili robu srednje klase, u usporedbi s dva vodeća proizvođača te robe ovdje«, kaže Zlatko.

Naročito je ponosan na veoma uspjele sajamske promidžbe proizvoda koje je uvezio.

Zlatko Gegenbauer rođen je u Petrovaradinu 1948. godine u Ulici Franje Malina, gdje je i odrastao. Ostao je privržen svojem rodnom mjestu, te sada živi u podunavskoj Ulici Rade Končara, prebivajući po svojem bogatom poduzetničkom iskustvu i neprestano tražeći nove izazove, kako je to tijekom cijelog svog aktivnog radnog vijeka uvijek i radio. Završio je studije ekonomije, a nakon toga se zaposlio u ondašnjem slovenskom električkom gigantu *Gorenje*, čiji je bio najmlađi predstavnik, s 24 godine.

»Imao sam rezultate koji su bili iznimni, budući da sam svoj posao na teritoriju Vojvodine radio vrlo predano. Prodavao sam bijelu tehniku od 1973. do 1983. godine, obišavši cijelu Vojvodinu. Temeljem toga iskustva sam, čim se moglo započeti privatno poduzetništvo u trgovini, to i učinio 1989. godine. Trgovina bijele tehnike nalazila se u strogom centru Novog Sada, u Ulici Nikole Pašića. Prodavali smo tada isključivo robu slovenskog proizvođača. Vrlo brzo nas je sustigla ogromna inflacija. Bio je problem kojeg se stariji dobro sjećaju: kako prodati nešto što si kupio

»Na Sajmu tehnike 2002. u Beogradu sam sreo puno trgovaca iz Srbije koje ranije nisam poznao. Štednjaci i peći se naručuju u svibnju, a prodaju od rujna do studenog. Iduće godine smo bili na specijaliziranom sajmu grijanja na čvrsto gorivo u Veroni, u Italiji, gdje sam zakupio štand i predstavio 11 naših proizvođača. Cilj mi je bio da Privrednoj komori Srbije pokažem da možemo zajedno nastupati gdje god, samo ako smo oko ciljeva ujedinjeni. Tada sam shvatio da ne postoji ništa što ne mogu uraditi«, kaže Zlatko.

S turskim proizvođačima radio je pet godina.

»Došao sam do razine vrlo velikog učešća uvoza i prodaje tih proizvoda u ukupnom prometu unutar tog segmenta vanjske trgovine u Srbiji. Tražio sam da dobijem ekskluzivu, da partneri nikom ne mogu prodati robu osim meni, no oni su počeli raditi s drugim distributerima, uključujući i one iz Bosne, te se tržište koje sam 'držao' smanjilo. Da bi mene eliminirali, smanjili su cijenu i zaključio sam da više nemam prostora za rad kakav sam znao. Radio sam intenzivno još pet godina, no tada sam s tim intenzitetom prestao«, dodaje Zlatko, još uvijek donekle žaleći zbog odluka poslovnih partnera iz tog vremena.

»Nisu imali kvalitetu koja bi me zadovoljila!«, odsječno odgovara na pitanje zašto nije potražio druge dobavljače.

Posljedice kriza i promjena poslovanja

Listajući fotografije sa sajmova, dolazimo do 2008. godine, kada je svijet, a i naše podneblje, zahvatila svjetska ekonomska kriza. Već tada je pokušao prodati firmu, rađajući i dalje, ali ne više u takvom opsegu i s takvim po-

dali po pristojnim cijenama. I to je bilo bolje od posla koji sam radio s Turcima kod uvoza. Nakupio sam jako puno robe s kojom sam opstao puno godina iza toga, prodajući je na malo i veliko, uz naše jemstvo. Ipak, ubrzo su došli veliki trgovački sustavi trgovine na malo kućanskim aparatima i tehnikom koje sada prepoznajemo po ogromnim prostorima u trgovinskim centrima i shopping malovima. S njima više nije bilo razgovora o cijenama. Jamstvo su proizvođači produljili na pet godina, što je apsurdno, a uvedeno je kao vid ekonomskog nadmetanja s proizvođačima iz Kine. Tko god je pomislio da bi se mogao 'boriti sa Kinom' u trgovinskom sektoru je propao«, navodi Zlatko.

Osim fokusiranja na poduzetništvo, koje je zapošljavalo i do 28 osoba te zakupljivao stovarište u negdašnjoj *Agrovojvodini* na novosadskom Limanu I te pokrivalo gotovo cijelu Srbiju, Gegenbauer je, zahvaljujući dobroj poziciji u svojem sektoru i uspješnom radu, imao razumijevanja i za socijalnu dimenziju svojeg poslovanja. »Svojevremeno sam započeo projekt izgradnje sustava zaštite potrošača, što je područje u kom još uvijek nema odlučnih rješenja. Mnogo prije no što je dobio zagovornike u školskom sustavu, počeo sam raditi na dualnom obrazovanju, no bez podrške ono nije zaživjelo«.

Sakupljač materijalne baštine Hrvata

Gegenbauerov poduzetnički život ne prestaje.

»Većina maloprodaje je odavno na internetu i putem interneta se ogroman udio robe, kako nove, tako i polovne, nudi i kupuje. Prodajem uljne radijatore, peći na plin, aparate za kavu i glačala«, zaključuje on.

Oduvijek je Gegenbauer bio predan sakupljanju dokaza o bogatoj baštini petrovaradinskih Hrvata, a taj se njegov posao posljednjih godina intenzivirao. Osim osobnih i predmeta iz tradicijskog, vjerskog i gospodarstvenog miljea koje aktivno spašava iz petrovaradinskih kuća koje se ubrzano ruše, te dobiva od članova petrovaradinskih hrvatskih obitelji, ovaj redoviti član Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić*, gdje je s pravom prozvan »kustosom«, gotovo je svako prijepodne u Arhivu grada Novog Sada, Matici srpskoj i Arhivu Vojvodine, prebi-

rajući materijal, čitajući, skenirajući i skupljajući. Njegovo veliko znanje o Petrovaradinu i životu Hrvata u njemu nezamjenjivo je već sada u svakoj akciji prezentacije povijesti i kulture ovog mjesta. Dugo je tražio suradnika koji bi mu pomogao da ga uobliči i tako sačuva, primjerice u publikaciji, a navodi da je u tome sada uspio.

M. Tucakov

žrtvovanjem kao ranije. Navodeći podatak da vrlo malo tvrtki ostaju u obiteljskom okruženju, činjenicu da obje njegove kćeri žive u inozemstvu navodi kao potvrdu toga.

»U godinama nakon početka svjetske ekonomske krize, velike uvoznike tvrtke su počele propadati. Neke od njih su mi ponudile da vidim robu koja im je ostala. Tu je bilo nove i bijele tehnike s reklamacijama u ogromnim količinama. Izabrao sam robu, oko 70% smo popravili i pro-

Golubinačke mačkare

GOLUBINCI – HKPD *Tomislav* iz Golubinaca i ove godine organizira prikaz pokladnog običaja *Golubinačkih mačkara* i pokladnog jahanja, te karneval na ulicama mjesta. Manifestacija će početi u subotu, 26. veljače, od 12 sati na ulicama Golubinaca, a najsvečaniji karnevalski dan je u nedjelju, 28. veljače. Program počinje u 14 sati ispred Katoličke porte. Pokladni običaji *Mačkare* ili *Pre-mundurani dani* u Golubincima se tradicionalno održava više od 250 godina, uoči korizmenog posta. Ovaj je običaj u Golubince stigao doseljavanjem ljudi iz Dalmacije i zadržao se do današnjih dana.

Pokladno jahanje u Sonti

SONTA – Župa sv. Lovre u suradnji s mjesnim KUD-ovima *Ivo Lola Ribar* i *Šokadija*, organizira u subotu, 26. veljače, pokladno jahanje u Sonti. Početak defilea jahača i fijakera kroz selo je u 12 sati. Navečer će biti organiziran pokladni bal u dvorani župe. Goste će zabavljati ansambl *Hajo* iz Subotice.

Bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira 88. Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Hrvatskom domu koje će biti održano u nedjelju, 27. veljače. Sukladno odredbama kriznog štaba, prelo počinje u 11, a završava u 20 sati. Cijena ulaznice je 2.000 dinara. Sve dodatne informacije mogu se dobiti na telefon: 025/416-019.

Poklade u Plavni

PLAVNA – Župa sv. Jakova organizira poklade u Plavni, čiji će program biti održan od nedjelje, 27. veljače do utorka, 1. ožujka. Misno slavlje u nedjelju uljepšat će *lpe tute* odjevene u narodno ruho. Bit će priređena i kostimirana povorka *malih tuta* ulicama sela, a pokladni bal je u utorak navečer u Vatrogasnom domu.

Šokačko veče u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira peto po redu *Šokačko veče*, koje će biti održano u subotu, 26. veljače, u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala. Cijena ulaznice je 2.500 dinara po osobi. U cijenu je uračunato predjelo, juha, meso s roštilja, krumpir, salata, desert i neograničeno piće. Početak je predviđen za 13 sati, a trajanje zabave do 20 sati. Goste će zabavljati tamburaški sastav *Allegro* iz Vukovara. U slučaju popuštanja mjera večera će početi u 20 sati, a gosti će o promjenama na vrijeme biti obaviješteni.

Pokladni bal u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora organizira *Pokladni bal* koji će biti održan u nedjelju, 27. veljače, s početkom u 16 sati, u mjesnom Domu kulture. Kako organizatori najavljuju, očekuju vas vrijedne nagrade za maske, provod uz poznati monoštorski duo za mikrofonima i bogata tombola. Početak je u 16 sati, a kako organizatori dodaju, moguća je i izmjena vremena okupljanja.

Prelo sićanja u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* i KD *Ivan Antunović* iz Subotice organiziraju dvanaesto *Prelo sićanja* koje će biti održano u nedjelju, 27. veljače. Okupljanje sudionika je u središtu grada kod spomenika Presvetog Trojstva u 17 sati. Slijedi sudjelovanje na misi u Franjevačkoj crkvi u 17.30 sati. Nakon mise slijedi odlazak u dvoranu HKC-a *Bunjevačko kolo* i svečani početak manifestacije u 19 sati. Jedini uvjet nazočnosti na ovom prelu jest odijevanje u svečanu bunjevačku zimsku nošnju.

ZKVH i NIU Hrvatska riječ na novosadskom sajmu knjiga

NOVI SAD – Časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* za 2020. i 2021. godinu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* bit će predstavljen na Međunarodnom novosadskom sajmu knjiga u petak, 4. ožujka, s početkom u 13.30 sati.

Sajam knjiga se u 2022. godini vraća u tradicionalni format pod kupolu Novosadskog sajma i bit će održan od 3. do 10. ožujka. Predstavljanje je organizirano uz potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

Također, na štandu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice bit će izložene knjige i časopisi hrvatskih nakladnika iz Vojvodine.

Poziv za 20. susret Lira naiva

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice upućuju poziv za dvadeseti susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva* 2022. Susret će biti održan 10. rujna 2022. godine u Subotici.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Pjesme i prijavu (s kraticom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do kraja travnja 2022. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-6590-752.

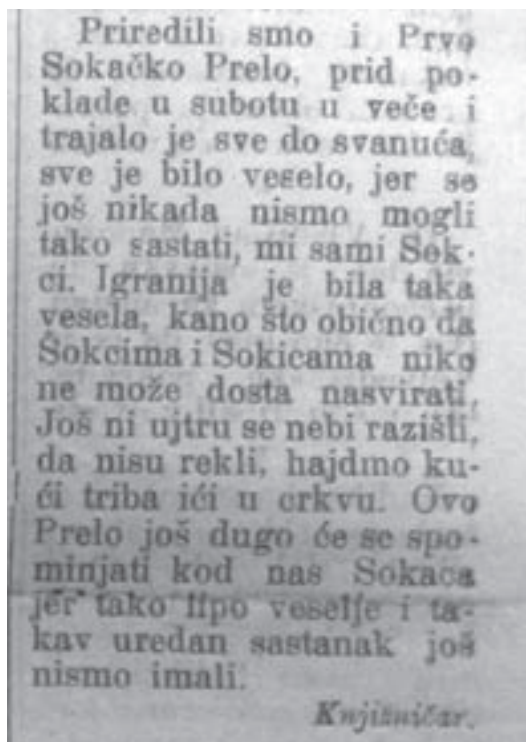
Priručje: Vladimir Nimčević

Iz starog tiska

Marinsko prelo u Bregu, kućno prelo Feliksa Parčetića

19. veljače 1921. – *Subotičke novine* pišu kako je 30. siječnja u Baču osnovana Šokačka poljodilska kasina. U upravu su izabrani **Franjo Šimudvarac ml.** (predsjednik), **Đuro Kasač** (dopredsjednik), **Mirko Hornjak** (pero-

vođa), **Lazar Kajdić** (blagajnik) i **Ive Ognjanov** (knjižničar). Izabran je i upravni odbor od 15 članova. Kasina je priredila i Prvo šokačko prelo 12. veljače, pred poklade, a koje je trajalo sve do svanuća.

19. veljače 1921. – *Subotičke novine* donose napis o marinskom prelu u Bregu. »Naše ovogodišnje marinsko Prelo uspilo je iznad svakog očekivanja, tako da smo ga morali na poklade opetovati«. **Jerko Matin**, **Jozo Kolar**, **Tonka Nikolin** i **Joso Balažev** su izveli igrokaz *Dva stara smušenjaka*. **Marin Aljmašac** deklamirao je Preradovičevog *Putnika*, a **Stipa Mrvičin** *Dižite škole* od **Jovana J. Zmaja**. Djevojački zbor pod vodstvom **Josipa Marota** otpjevao je *Bože živi* i *Zašto Bože*. »Imali smo čistog prihoda oko 1.700 kruna, za koje mislimo da naručimo dobrih hrvatskih knjiga za našu knjižnicu«, piše dopisnik.

20. veljače 1926. – *Hrvatske novine* pišu da je 15. veljače u Katoličkom domu u Subotici održana skupština Zemljoposjedničkog udruženja, na kojoj je bilo preko 500 članova. Izabrana je nova uprava: predsjednik **Neko Skenderović**, dopredsjednici **Jerko Šokčić** i **Stipan Ko-**

lar, tajnik **Đula Skenderović**, blagajnik **Bolto Skenderović**. Izabrano je 40 članova za upravni i 5 za nadzorni odbor.

21. veljače 1874. – *Subotički glasnik* piše da je 15. veljače u Subotici predsjednik pristaša **Ferenca Deáka Feliks Parčetić** priredio prelo u svom domu na koje su pored muških članova uglednih bunjevačkih familija bile pozvane i žene. »Mi ovom nebi dali nikakvu ozbiljnu važnost, kada nebi znali, da je ovo prvi slučaj u novije vrime, da se od puka ženski sazivlju u jedno gospodsko društvo«, piše list.

22. veljače 1940. – *Naše slovo* piše da na vanjskom teritoriju Subotice nema ni dobrih cesta, ni dovoljno željezničkih kolodvora. »Država gubi ogromne sume uslijed toga što se zbog loših komunikacija i zbog neodgovarajućih kolodvora sprječava potpun razvoj izvoza stoke i pšenice iz subotičkog atara«.

23. veljače 1940. – *Napló* piše da je Povijesno društvo Novog Sada na svojoj posljednjoj sjednici izabralo za redovnog člana **Petra Pekića** (autora *Povijesti Hrvata u Vojvodini od najstarijih vremena do 1929.*) u znak priznanja za njegov rad.

23. veljače 1940. – *Subotičke novine* pišu: »Čisto hrvatski kraj Tavankut ima taj peh da su mu gotovo svi učitelji pravoslavci, koji misle da su od strane vlasti poslani u Tavankut da ondje šire pravoslavlje, a ne prosvjetu. Tako je jedan gospodin, čini nam se u Vuković kraju, na dan Save Nemanjića dijelio svojim učenicima koljivo, te je tako od školske proslave napravio pravoslavnu vjersku proslavu«.

23. veljače 2001. – *Subotičke novine* pišu o promociji knjige *Dragulji bunjevačke riznice* **Stevana Tonkovića Pipuša**, čuvenog koreografa *Bunjevačkog kola* iz 1980-ih i dijela 1990-ih.

24. veljače 1923. – *Bačvanin* piše da je »katolik bunjevačkog plemena« **Aleksandar Mikić** (otac olimpijca i borca NOP-a **Jovana Mikića**) školski nadzornik u Subotici rodom iz Banata odlikovan Ordenom sv. Save petoga stupnja.

25. veljače 1922. – *Neven* piše da su bunjevački radikali u Subotici **Ivan Crnković** i **Staniša Neorčić** održali svoje prelo 19. veljače. »Prisutni su bili osim D-r Andrije Pletikusca (**Andrije Pletikosića**, gradonačelnika Subotice – primj. V. N.), bač Ivana i Stanka i nekoliko žalosni Bunjevaca, desetak divojaka i dva-tri momka«.

Goran Kujundžić, akademski slikar-grafičar

Najveće zadovoljstvo osjećam kada me rad iznenadi

I dalje sam u najvećoj mjeri usmjeren na crtež i geometrijsku apstrakciju, no na neki način tražim i oslobođenje od tih strogih geometrijskih formi

O radu slikara-grafičara **Gorana Kujundžića**, koji živi i stvara u Hrvatskoj, a podrijetlom je iz Vojvodine, pisali smo više puta. Ovoga puta povod razgovora s njime je izložba *Fraktalne partiture* u Gradskoj galeriji *Fonticus* u Grožnjanu, koja obuhvaća suženi pregled Kujundžićeva rada s naglaskom na noviju produkciju.

Rođen je 1976. u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, smjer grafika, u klasi profesora **Miroslava Šuteja**. Doktorirao je 2014. godine na istoj akademiji. Bavi se i pedagoškim radom, zaposlen je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku kao izvanredni profesor.

Izlagao je na skupnim i samostalnim izložbama u Osijeku, Zagrebu, Kninu, Vukovaru, Vinkovcima, Opatiji, Požegi, Šibeniku, Belom Manastiru, Novoj Gradiški, Zaboku te inozemstvu u Austriji, Bosni i Hercegovini, Mađarskoj, Srbiji, Rumunjskoj i Turskoj. Osnovni likovni medij kojim se bavi je crtež (drvenim bojicama, olovkom ili tušem) istražujući u području geometrijske apstrakcije, a koncentrirajući se na razradu i repeticiiju određenih elemenata u formi mreže.

Likovna istraživanja

Razgovor s Kujundžićem započeli smo pitanjem dokle je stigao sa svojim likovnim istraživanjem u odnosu na naš posljednji razgovor s njime, preciznije iz 2014. godine.

»I dalje sam u najvećoj mjeri usmjeren na crtež i geometrijsku apstrakciju, no na neki način tražim i oslobođenje od tih strogih geometrijskih formi. Pokušavam se osloboditi mreže kao osnovne forme rada. U dijelu radova je prisutan izraziti kolorizam, upravo kako bih razbio tu strogost forme. Metodu permutiranja koju sam koristio kroz doktorsko istraživanje trenutačno ne primjenjujem u svom radu. Povremeno se unutar geometrijske forme bavim odnosom dvodimenzionalnosti i iluzije trodimenzionalnosti. Najkarakterističniji rad u tom smjeru je rad *Protok* iz 2021. u kojem se poigravam s iluzijom forme kocke kroz linearni karakter oblika. Rad koji značajno odstupa od crtačkog pristupa je rad pod nazivom *Kvadriranje osobnosti* iz 2020. koji je bio izložen na 27. *Slavonskom bienallu*.

Rad je nastao u mediju fotografija u formi selfija koje su snimljene mobitelom. On se sastoji od 81 fotografije s detaljima mog tijela koje je prekriveno iscrtanom mrežom. Kroz ovakav pristup sam pokušao sugerirati upravo tu apsolutnu prisutnost mreže u mom umjetničkom izričaju, no asocijativno je i referenca na pandemijsko vrijeme zatvorenosti i izoliranosti. Unatoč tome što pokušavam proširiti način oblikovanja, moram reći da je prilično teško odstupiti od neke unutarnje potrebe za takvim izrazom. Umjetnik koji traži poticaj za izraz unutar sebe zapravo se teško odmiče od sebi svojstvenog impulsa. Bilo što da radim, na kraju se vratim geometrijskoj mreži i stvaranju strogosti, jer je taj oblik rada meni izrazito umirujući i na neki način meditativan«, kaže Kujundžić.

Upornost i preciznost

Likovna kritičarka **Gordana Juran-Ratković** u jednom tekstu ističe Kujundžićevu upornost i preciznost u radu. Stoga smo ga pitali koliko mu vremena treba za jednu sliku, odnosno kako teče taj rad – je li on intuitivan ili pak u startu ima jasnu i konačnu zamisao?

Kvadriranje osobnosti

Struktura Jadrana

»U najvećoj mjeri svakom radu prethodi istraživanje kroz skice, planiranje strukture rada, te u konačnici rad na finaliziranju te ideje. Nikada nemam potpunu sliku kako će rad izgledati na kraju. Najveće zadovoljstvo osjećam kada me rad iznenadi, kada se pojave elementi koje nisam mogao predvidjeti u početku. Naravno, javljaju se i obrnute situacije, kada velika očekivanja daju blijedi rezultat. Kako sam već spomenuo, radovi nastaju sporo, u etapama. To je jedno od češćih pitanja na izložbama, koliko mi treba vremena za pojedini rad. Naravno da to varira od rada do rada, no rekao bih da je neki minimum za nastanak takvog rada mjesec dana. Najdulje sam crtao rad pod nazivom *Horror Vacui*, za njega mi je trebalo nekih godinu dana. Tako da je ponekad potrebna i snaga volje privesti rad svome kraju. Budući da godinama radim na ovaj sistematski način, sve češće imam potrebu i stvarati radove koji nisu realizacija nekog unaprijed definiranog plana nego se usmjeriti na intuitivnost. Tako da se u posljednje vrijeme tu i tamo nađe i po koji intuitivni rad.«

Izlagačka aktivnost

Kujundžić izlaže od 2007. godine, što je desettljeće i pol na sceni. Na pitanje koliko je zadovoljan tim segmentom svoje karijere, kaže:

»Kada predajem životopis na različite natječeaje i sam sam svjestan da je to relativno solidan popis djelovanja. Naravno da uvijek postoje mjesta ili galerije za širenje izlagačkog djelovanja. Rekao bih da sam jedno vrijeme bio aktivniji sa samostalnim izložbama, a nešto manje sam izlagao na žiriranim skupnim izložbama. Sada se situacija malo obrnula. U posljednjih godinu dana sam uspio izlagati na četiri žirirane skupne izložbe: 24. *Slavonski bienalle* u Osijeku, 5. međunarodni trijenale autoportreta u Samoboru, Otvoreni pulski bienale crteža, te izložba projekta *Znak*, također u Puli. Izlaganjem u okviru Hrvatske sam

zadovoljan, no svakako bih volio izaći iz okvira Hrvatske. Takav oblik izlaganja naravno ima i svoje poteškoće obzirom na režim prelaska granice, transport i sl. Sve to ponekad prevagne u odustajanju od takvih projekata. Naime, za organizaciju samostalne izložbe moram imati osiguranu i financijsku konstrukciju za sve potrebne troškove, pogotovo ako se radi o nekom udaljenom mjestu ili inozemstvu«.

Glede ove teme, kaže kako bi svoj rad, u vidu samostalne izložbe, volio predstaviti i u rodnoj Subotici. Kako dodaje, prošle je godine napravio i konkretan pokušaj u tome.

»Javio sam se na natječaj Suvremene galerije Subotica, no na žalost nisam uvršten u program Galerije. Pratim rad ove galerije, te bih pohvalio njihov osuvremenjeni pristup samopredstavljanja, te prezentaciju izlagačkog programa. Odbijanje prijava na natječajima je također nešto na što umjetnik mora biti spreman. Sve je to dio aktivnog umjetničkog djelovanja, a nada za izlaganjem u Subotici i dalje ostaje«, kaže on.

Internetska stranica uskoro

Na kraju razgovora upitali smo ga za daljnje profesionalne planove.

»U planu je izlaganje u Franjevačkom muzeju i galeriji Široki Brijeg u Bosni i Hercegovini. Tamo ću se predstaviti s jednim svojim radom na izložbi pod nazivom *Fra Didak Buntić*. Također je u planu pokretanje jednog većeg projekta u okviru Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti. Namjeravamo pokrenuti godišnju izložbu profesora likovne struke koji rade na učiteljskim i pedagoškim fakultetima. Svi oni, osim što se bave obrazovnim djelovanjem na fakultetima, također i dalje djeluju kao umjetnici, pa tu vidimo prostor za predstavljanje tog umjetničkog rada. Najaktualnije što bih mogao najaviti je svakako moja mrežna stranica koja je u procesu izrade i koja bi trebala početi s radom tijekom ožujka. Virtualna prezentacija je danas vrlo bitna kao oblik samopromocije, pa je i ovo jedan oblik toga. Uz Facebook i Instagram, ovo bi trebao biti jedan konkretniji oblik predstavljanja mog rada koji će biti svakome dostupan. Napomenuo bih da sam sredstva za izradu stranice dobio putem natječaja Ministarstva kulture i medija Hrvatske. Uz ovu najavu pozivam sve čitatelje koji ne mogu nazočiti mojim izložbama da posjete web stranicu, te me zaprate na Instagramu«, kaže Kujundžić.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU
PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Dana 22. 2. 2022. godine nositelju projekta »TELEKOM SRBIJA« a.d., Beograd, Takovska br. 2, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije: »Mirgeš – SU123 SUU123 SUO123«, na katastarskim parcelama 747/1 i 747/2 K. O. Tavankut, Subotica.

Glavni razlozi na kojima se odluka zasniva se mogu vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-22-2022.pdf

Studija, u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja može se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-22-2022.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA
NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Za projekt: »Izgradnja bunara B-26/IV na Vodozahvatu I u Subotici«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-41/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 23864 K. O. Stari grad, Subotica (46.123204°, 19.626771°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-41-2022.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE
UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Za projekt: »Izgradnja bunara B-2/III na Vodozahvatu Bajmak«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-35/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 4803/2 K. O. Bajmak, Subotica (45.972461°, 19.424027°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-35-2022.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE
UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Za projekt: »Izgradnja bunara B-1/III na Vodozahvatu Bajmak«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-34/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 4803/2 K. O. Bajmak, Subotica (45.972461°, 19.424027°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-34-2022.pdf

Nova knjiga Marije Šeremešić

Tradicijsko blago iz Monoštora

Marija Šeremešić kao autorica i priređivačica potpisuje lijep broj knjiga koje tematiziraju kulturu i povijest Monoštora, sela u kojem živi značajna zajednica Hrvata. Nedavno je tom nizu pridodala i knjigu *Tradicijska oglavlja i nakit – Djevojačko češljanje i povezivanje monoštorskih Šokica*. Knjiga (brošura) ima 82 stranice i objavljena je u nakladi UG *Urbani Šokci* iz Sombora, a recenzentica je prof. dr. sc. **Ljiljana Kolenić** s Filozofskoga fakulteta u Osijeku.

Šeremešić oglavlja definira kao »više elemenata koji čine dio ruha koji žena nosi na glavi« te »načine češljanja i različite ukrase koje djevojke stavljaju u kosu, kao i pokrivala za glavu, marame«. Knjiga je bogato opremljena fotografijama; od starih (najstarija je izrađena daleke 1902.) do suvremenih, čime se uz ilustraciju tema ukazuje i na promjene u naznačenim praksama tijekom godina.

»Po oglavljima se raspoznaju različiti naraštaji žena: djece, djevojčica, mladenki na vjenčanju, mlađih udanih žena, starijih udanih žena, starica. Bojama oglavlja izražava se radost ili žalost. Oglavlja, kao i cijelo ruho, pokazuje socijalni status žene, njezine godine, njezine osjećaje i raspoloženje ... Knjiga Marije Šeremešić upo-

znaje nas s mnogim nazivima za oglavlja i ukrase na oglavljima. Tako saznajemo da je dječja kapa *rodičarka*, da su naušnice *obočici*, da je tanka žica u pletenici kao ukras za kosu *klas*, da su ukrasne vrpce *plantike*, da su tamnije boje oglavlja *tišje boje*, da je *šepa* kapa ili kapica za djecu, da je *nebeska boja* vrsta plave boje, da je *vinska boja* vrsta crvene boje, da je *jagerska boja* tamnozeleno boja itd.», navodi u recenziji prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić.

Prof. Kolenić dodaje kako su opisi oglavlja temeljiti, a da fotografije šokačkih Hrvatica plijene ljepotom.

»Za knjigom Marije Šeremešić o tradicijskim oglavljima i nakitom posegnut će svatko koga zanima kultura Hrvata u Vojvodini, svatko koga zanima hrvatsko narodno ruho i tradicijski život Hrvata s druge

strane Dunava«, zaključuje prof. Kolenić.

Autorica knjige kaže da je tekstove pisala po vlastitom sjećanju i kazivanju kazivača. Knjiga sadržava i objašnjenje manje poznatih riječi mjesnoga govora, a uvodni tekst u knjizi objavljen je i na srpskom te engleskom jeziku.

Cijena je 400 dinara, knjiga se može naručiti kod autorice (telefon: 062/242-102), a moći će se kupiti i na manifestacijama udruge *Urbani Šokci*.

D. B. P.

Književni časopis *Nova Istra*

Blok pjesama mladih hrvatskih pjesnik(inj)a iz Vojvodine

Književni časopis *Nova Istra*, što ga izdaje Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika iz Pule, sredinom je veljače objavio četverbroj za 2021. godinu: br. 1-4 (proljeće – ljeto – jesen – zima). Najnovija sveska *Nove Istre* i ovoga puta

vrlo je opsežna i iznimno bogata raznovrsnim prilogima, a među ostalim, objavljen je i zasebni temat posvećen hrvatskim pjesnicima iz Vojvodine najmlađe generacije. Naime, u bloku naslovljenom *Hrvatska pjesnička mla-*

dost Vojvodine svojim su izborom pjesmama zastupljeni **Darko Baštovanović** iz Beočina (*Soneti*), **Marija Brzić** iz Zemuna (*Dan je pomalo proklet*), **Vedran Horvacki** iz Subotice (*Priče i bajke nastaju iz dima*) i **Nevena Mlinko** također iz Subotice (*Sa svojima*).

Inače, *Hrvatska pjesnička mladost Vojvodine* glasio je naziv književnog programa koji je održan u svibnju 2019. godine u Puli. Naime, tada su se na manifestaciji *Kod Marula*, koju desetak godina uspješno organizira Istarski ogranak DHK predstavili spomenuti autori poezije najmlađe generacije iz ovdašnje hrvatske zajednice. Ovaj program je realiziran uz podršku Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

(ZKVH)

Časne dominikanke posjetile Tavankut

Sestre dominikanke Kongregacije svetih Anđela čuvara 15. veljače posjetile su župnu crkvu i nekadašnju kuću u kojoj su boravile. Ljubazno su ih pozvali i primili župnik vlč. **Marijan Vukov** i vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**. Dominikanke su bile prisutne u ovoj župi četrdesetak godina i ostavile neizbrisivi duhovno-pastoralni trag. Tijekom kratkog posjeta pogledale su veliku crkvu posvećenu Srcu Isusovu. Sestra **Antonija Matić** je još kao mlada časna sestra bila kratko u Tavankutu te je zasvirala na orguljama za sjećanje na neka prošla vremena. Sestre su potom zapjevale sv. Dominiku, utemeljitelju dominikanskog reda. Pogledale su i svoju nekadašnju skromnu kuću posvećenu Gospi Lurdskoj, za koju se rade neki novi planovi u župi. Među sestrama je bila i časna majka s. **Jaka Vuco**, koja je s ostalim sestrama ostala u kratkom razgovoru sa župnikom vlč. Vukovim u župnom domu. Sestre dominikanke su od 1958. godine na molbu tadašnjeg subotičkog biskupa mons. **Matiše Zvekanovića** iz župe sv. Jurja u Subotici došle pastoralno djelovati u župu u Tavankut. Prva sestra koja je došla u župu bila je **Marija Josipa Vidaković**. Sestre su u župi bile katehistice, kantorice i sakristanke, a u naro-

du su bile poznate kao »bile časne«. Župa u Tavankutu je zajedno sa svojim sestrama izmolila šest redovničkih zvanja, koja su djelovala na Korčuli, u Splitu, Zagrebu i u Subotici.

Pitoma duša i ravnica pozivaju, žetve je puno, a novih snaga malo. Susret je ispunio srce, a za nova zvanja ostaje moliti Gospodara.

T. V. M.

Promotivni spot Biskupijskog svetišta BUNARIĆ – mjesto mira i molitve

Marijansko svetište Gospe od suza na Bunariću pokraj Subotice pripada župnoj crkvi Marije Majke Crkve koja o njemu i brine. Ovih dana spomenuta župna zajednica otvorila je Facebook stranicu ovog svetišta (Bunarić/Szentkút), koje je dekretom biskupa Subotičke biskupije mons. **Slavka Večerina** uzdignuto na razinu biskupijskog svetišta, te sada nosi naziv Biskupijsko svetište Gospe od suza, Bunarić. Kako bi se što više promo-

viralno svetište i sam početak hodočasničke godine, ideja župljana, s kojom se složio i sadašnji župnik preč. **Željko Šipek**, je realizirana, te je snimljen promotivni spot.

»Nama vjernicima Bunarić je mjesto mira i molitve, mjesto susreta neba i zemlje. Neki od nas se od malih nogu osjećaju kao kod kuće na toj divnoj poljani. Djetinjstvo nas podsjeća na staru kapelicu, na bicikle kojima smo veselo išli Gospi. Od tad smo odrasli, bolje razumijemo težinu suza, a i dublje osjećamo njihovo značenje. Gospa od suza je i zimi i ljeti, i na jesen i u zimu, u našim životima. Uz nas. A naš Bunarić je uvijek otvoren i kad su svete mise, a i onda kad ondje nema nikoga«, kazala je župljan-ka koja je ujedno i idejni tvorac spota **Hajnalka Ileš**.

Spot je izradila ekipa *Dinovizije* iz Subotice, a želja sugovornice i župljana je Bunarić pokazati svima koji posjete

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj, kao priprava za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine, počinje 14. ožujka i traje tjedan dana. Početak je svakoga dana u 19.30 sati u Harambašićevoj 7 u Subotici.

.....

U susret blagdanima

- 2. ožujka – Čista srijeda – Pepelnica
- 6. ožujka – Prva korizmena nedjelja (Čista)
- 7. ožujka – Perpetua i Felicita
- 13. ožujka – Druga korizmena nedjelja (Pačista)
- 14. ožujka – Matilda

Suboticu i na ovaj način pridonijeti evangelizaciji. Osim za evangelizaciju, Bunarić je pravo mjesto i za ekumenizam, budući da se u sklopu ovoga svetišta nalazi i pravoslavna kapelica, te se tako dolaze pomoliti i naći utjehu i katolici i pravoslavci, što ga dodatno čini jedinstvenim.

Promotivni spot se može pogledati na YouTube kanalu, a link je dostupan na spomenutoj Facebook stranici.

Iako je Bunarić otvoren tijekom cijele godine, hodočasnička godina započinje 24. travnja na drugu Vazmenu nedjelju, Nedjelju Božanskog milosrđa i traje do 7. listopada, blagdana Kraljice krunice.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Život vječni

I osme nedjelje kroz godinu čitamo ulomak iz Pavlove poslanice Korinćanima kojem je tema smrt (usp. 1Kor 15, 54-58). Koliko god čovječanstvo ne želi misliti o smrti, jer je se boji, ona je neminovna, jedina sigurna stvarnost u čovjekovom životu. Međutim, ako se na nju gleda kršćanskim očima, može se pobijediti strah, iako ona i dalje dobrim dijelom ostaje nepoznanica. Vjera nam otkriva o smrti onoliko koliko je potrebno da shvatimo kako ona nije korak u ništavilo nego samo prijelaz u drugi način života.

Krist nas je otkupio

Kršćansko razmišljanje o smrti uvijek je povezano s razmišljanjem o grijehu, jer naša djela određuju što će s nama biti nakon prijelaza s ovoga svijeta. Bog je još Mojsiju dao Zakon, usmjerenje čovjeku kako da izbjegava grijeh i živi pravedno. Čitajući te zapovijedi, one su logične i ne suviše komplicirane, te se čini lako u životu ih provoditi. Međutim, kao i uvijek kada se treba prijeći s teorije na praksu, nastaju problemi. U životu nema jednostavnih stvari, te je i zapovijedi teško nasljedovati. Svatko je iz vlastitog iskustva shvatio da u mnogim životnim situacijama nije lako živjeti zapovijedi, jer je mnogo toga što nas odvlači na krivi put. I tako čovjek pada, gubi bitku s grijehom. A grijeh je onaj koji vodi u smrt. Pavao kaže: »Žalac je smrti grijeh« (1Kor 15,56). To nije smrt u ovozemaljskom smislu nego u duhovnom. Zemaljska smrt je samo prijelaz, početak nove vrste života. Svaki čovjek umire, međutim grješnik umire u duhovnom smislu, jer ga grijeh sprječava da nastavi život u kraljevstvu nebeskom.

No, Bog ljubi čovjeka iznad svega i želi mu omogućiti da i unatoč grješnosti baštini život vječni. Zato šalje svoga Jedinorođenca da pobijedi

smrt i otkupi grješnike: »A hvala Bogu koji nam daje pobjedu po Gospodinu našem Isusu Kristu!« (1Kor 15, 57). Krist pobjeđuje smrt i grijeh, a svatko tko u njega vjeruje također je pobjednik. Njegovi nasljedovateli ne trebaju se ničega bojati, jer on je za njih osigurao vječnost.

Borba protiv grijeha

Pavao također kaže: »Tako, braćo moja ljubljena, budite postojani, nepokolebljivi, i obilujte svagda u djelu Gospodnjem znajući da trud vaš nije neplodan u Gospodinu.« (1Kor 15,58). Djelo Gospodnje je život prema onome što nas je Krist naučio. Takav život zahtijeva veliku žrtvu i borbu. Tako je bilo u Pavlovo vrijeme i ostalo je do danas. Svijet je uvijek bio protiv kršćana, samo su se načini protivljenja razlikovali kroz povijest. Možemo slobodno misliti da je nama danas ipak mnogo lakše nego što je to bilo prije. Ipak, ono što nam stalno stoji na putu vršenja djela Gospodnjeg je grijeh. On uvijek vreba. Koristi se različitim sredstvima da nas povuče te padnemo. No, kada se to dogodi, Krist pruža ruku da nas pridigne. Naše je prihvatiti tu njegovu pruženu ruku. To činimo kada grijeh spoznamo i za njega se iskreno pokajemo, ali ne samo iz straha od vječnosti nego iz ljubavi prema Kristu.

Borba protiv grijeha ne završava za ovoga života, ona traje do našega posljednjeg daha. Iscrpljujuća je, jer često padamo, ne znamo, a ponekad se i ne želimo boriti. Ipak, pobjeda je na našoj strani, jer je Isus na našoj strani po sakramentu ispovijedi. Borba protiv grijeha, koliko god po ljudskim mjerilima izgledala besmislena i beskorisna, u Božjim je očima itekako vrijedna, a nagrada je vječna. Zato nas apostol Pavao hrabri da se ne prestanemo boriti imajući na umu da je Krist s nama.

Petrovaradinski pokladni karneval

Pod maskom se može sve

Petrovaradinski karneval bio je kulturni događaj, živa slika velike povorke organiziranih i dobro uvježbanih grupa maskiranih osoba

Karnevalska povorka, 1937.

Grad Petrovaradin, kako se nekada nazivao i to uistinu bio po svome civilnom, vojnom i administracijskom ustroju, imao je između dva svjetska rata među desecima vrlo aktivnih hrvatskih kulturnih, prosvjetnih, sportskih i katoličkih udruga, i Karnevalsko društvo.

Riječ karneval potječe od riječi carnex (meso) i val što u prijevodu znači »zbogom meso«, a odnosi se na četrdesetodnevni interval posta i odricanja u Rimokatoličkoj crkvi koji nastupa neposredno prije Uskrsa. Započinje tzv. Čistom srijedom ili Pepelnicom, a završava Uskrsnućem. U Crkvi je poznat pod nazivom korizma.

Predkorizmeno vrijeme

Budući da je Uskrs najvažnija kršćanska svetkovina, jer »Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista naše propovijedanje, uzalud i vjera vaša« (1 Kor 15,14) kojoj prethodi Kristovo trpljenje i muka, Crkva u korizmenom vremenu poziva vjernike na sutrpjenje s Kristom, na post, djelatno milosrđe i intenzivniju molitvu, pa ne čudi što je spomenuto doba obilježeno snažnim pokorničkim duhom, samoodricanjem od užitivanja u jelu i piću, odreknućem od zabava, vjenčanja i svih drugih hedonističkih praksi. Tako bi barem trebalo biti. Budući da su se u prošlosti vjernici u ovom periodu doslovno pridržavali njegovih propisa, odričući se samih sebe i živjeći pokorno, ljudska priroda i potreba za

ispoljavanjem nižih poriva tražila je načina da na neki način nadomjesti ono što će propustiti tijekom dugoga posta. Tako je neposredno prije početka korizmenoga vremena nastala tradicija maskiranja ljudi u različite pojave, bića i uloge koja bi pružala mogućnost svakome da se u zajedništvu s drugima, skriven ispod svoje maske na licu, raskalašnije i razuzdanije zabavi, izluduje, opusti se, glumatajući, plešući i izvođeći različite predstave. Za pretpostaviti je da su karneval u naše krajeve donijeli doseljeni Nijemci tijekom 18. stoljeća.

Ovaj običaj su i stari Petrovaradinci svesrdno prigrllili i tako ga ustrojili i organizirano priređivali da je početkom tridesetih godina 20. stoljeća osnovano Petrovaradinsko karnevalsko društvo koje je sa svojim šesnaestočlanim upravnim odborom tijekom cijele godine zauzeto pripremalo jednodnevnu Karnevalsku svečanost koja će, prema strogo utvrđenoj tradiciji, biti održana u onu nedjelju koja prethodi već spomenutoj Čistoj srijedi – Pepelnici.

Treba napomenuti da je narodni naziv perioda koji prethodi preduskršnjem postu poznat kao poklade, što bi na hrvatskom jeziku odgovaralo riječi mesojeđe.

Pompezni karnevali

Karnevale kakve danas poznajemo u svijetu nisu ni nalik onima u Petrovaradinu u kojima nikada nije bilo mjesta erotici (kao što danas ima u Rio de Janeiru) ili sotonističkom

Print karnevala

izričaju, za razliku od političke satire na aktualne teme koje je bilo prisutno. Petrovaradinski karneval bio je kulturni događaj, živa slika velike povorke organiziranih i dobro uvježbanih grupa maskiranih osoba koja se kretala duž glavnih ulica Petrovaradina i s vremena na vrijeme zastajala na određenim, važnijim i prometnijim mjestima i raskrižjima kako bi izvela svoje kratke zabavno-scenske uloge i igrokaže. Pritom su pažnju ogromnog broja gledatelja skretali impozantni i vrlo kreativno izrađeni rekviziti, izrađeni za svaku pojedinu grupu sudionika i najčešće postavljeni na zaprežna kola bez bočnih stranica koje su vukli konji. Središnja figura svake karnevalske povorke bio je princ karnevala koji je svojim izgledom, ponašanjem i raskošnom pojavom dostojanstveno svjedočio svoju ulogu i poslanje. Vozio se najčešće na četveropregu i stupao u pratnji kraljevske svite. Ulogu princa potkraj tridesetih godina 20. stoljeća pa sve do početka Drugoga svjetskoga rata imao je čast nositi bogati petrovaradinski zemljoposjednik **Melhior Vuković**, koji je bio i nemali financijski podupiratelj ove manifestacije i Društva. Godine 1939. novosadski list *Dan* izvještava o veoma uspješnoj karnevalskoj svečanosti u Petrovaradinu, ističući već u samom naslovu veliki kuriozitet te godine da je »Prvi put u istoriji karnevalskih svečanosti u Petrovaradinu, princ karnevala sa svitom prešao Dunav i dostojanstveno prodefilovao novosadskim ulicama«. Iz članka se nadalje doznaje kako je događaj promatralo nekoliko tisuća Novosađana. Prije njih povorku su imali prigodu vidjeti Petrovaradinci, od zbornoga mjesta okupljanja povorke u nekadašnjoj Frankopanskoj ulici (danas Koste Nađa), putem glavne Preradovićeve ulice do kuće princa karnevala odakle je on povezen na ukrašenom fijakeru. Na čelu povorke bio je konjanik, zatim je slijedila muzika. Iza muzike nošen je lik Bachusa, boga vina, a na kraju je stajala grupa žena. Očito je da je karnevalski događaj te godine imao za cilj propagandu vina, oličenu u bogu vina koji je pored sebe imao nekoliko boca, ali je s vremena na vrijeme srknuo iz jedne ogromne čaše. Pored ogromnog broja konjanika, u povorci su bila kola s ogromnim bačvama, lijepe kopačice, vezačice, putundžije, vesele beračice, »trošarina«, »pegla«, »blagajna«, pjevački zbor, obješen čovjek koji je stradao zbog toga što je vino miješao s vodom... Medvjed, deva, kanadske petorke, avion koji saobraća na liniji London – München, u kome se nalazio gospodin s otvorenim kišobranom i druge veoma uspjele šale.

Karnevalski događaj završavao je večernjom zabavom – maškarama (maskenbalom) u čuvenoj gostioni *Frankopan*

Detalj s Karnevalske povorke, 1939.

gdje bi, prema običaju, točno u ponoć bio upriličen duhovit sprovod princa karnevala čije je carstvo tako trajalo svega jedanaest sati.

Bez staroga sjaja

Osim u Petrovaradinu, ovakav impozantni karneval u Vojvodini imala je jedino Bela Crkva u Banatu gdje je njemački živalj kao nositelj ove kulturne tradicije bio dominantan. Do 1918. godine karnevalske svečanosti i balovi bili su spontano održavani kao dio folklor. Propašću Austro-Ugarske promijenio se i odnos vlasti naspram karnevala koje su nastojale sustavno kontrolirati sva događanja u državi, pa tako i ove vrste manifestacije, podvrgujući ih novim propisima. Tako su otada karnevalske događaje mogla organizirati samo karnevalska društva koja su za to i osnovana i čija su pravila uređena statutarnim odredbama. Svakako, mora se priznati da je održavanje karnevalskih povorki i balova u Petrovaradinu imalo svoj najveći procvat upravo u vrijeme kada ih je organiziralo Petrovaradinsko karnevalsko društvo.

Tijekom Drugoga svjetskoga rata karnevali nisu organizirani, ali je poslijeratna nada u njihovu obnovu u, kako se vjerovalo, slobodnoj državi vrlo brzo utihnula. Karnevali nikada nisu obnovljeni u onom sjaju kao prije rata, jer je komunistička vlast takve manifestacije smatrala dekadentnim, nazadnim i reliktom buržoaske kulture. Posljednji petrovaradinski karneval održan je 1955. godine.

U desetljećima koja su slijedila pokladni dani obilježavani su maskenbalima, najčešće u organizaciji Dobrovoljnog vatrogasnog društva Petrovaradin i malobrojnim pojedinačnim maskiranjima više nepovezanih i neorganiziranih grupica ljudi koji bi u pokladne dane obilazili svoje rođake, znanke i prijatelje.

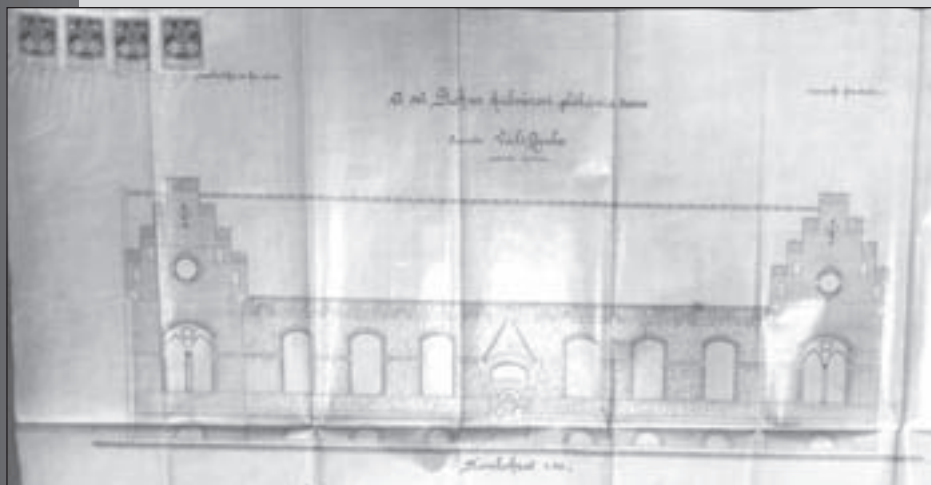
Običaj organiziranja maskenbala u novije je vrijeme nosio Centar mladih Srijemske biskupije, dok posljednjih desetak godina iza te tradicije stoji Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina.

Ovaj lijepi običaj Petrovaradinaca, kao i mnogi drugi tijekom godine, usko je povezan sa štovanjem rimokatoličkog kalendara Crkve i njenim vremenom. Dakako, Crkva sa svoje strane nije imala dodirnih točaka s karnevalima i maškarama. Vrlo je vjerojatno da nije čak ni blagonaklono gledala na organiziranje tih manifestacija, jer se pod maskom može svašta raditi.

Petar Pifat

Piše: Katarina Korponaić

Župni dvor Kerske crkve

ranj, Velika terasa, Ženski štrand, Muzički paviljon i spomen česma). U arhivskim dokumentima sačuvane su Válijeve prepiske s projektantima, izvođačima, umjetnicima...

Na projektu župnog dvora crkve sv. Roka navedena je 1898. godina, ali nema pratećih dokumenata o datumu podizanja ovog objekta. Povijest ove lijepe građevine uvijek je, naravno, u sjeni većeg graditeljskog pothvata koji se odvijao u to vrijeme – gradnji crkve sv. Roka. Nakon što je 1841. godine osnovana župa sv. Roka i dobila privremeni prostor za crkvu (kuću), prošlo je više od pola

Uz crkvu sv. Roka stoji župni dvor čiji se projekt čuva u subotičkom Povijesnom arhivu (Zbirka projekata, Fond 275. 11. 3.). Ovaj projekt je djelo poznatog arhitekta iz prošlosti grada **Gyule Válija**. Uz ime i prezime, Váli je na tehničkom nacrtu naveo i funkciju koju je tada obavljao: od 1897. godine bio je gradski arhitekt. »Srednjoškolsko obrazovanje Gyula Váli je okončao u subotičkoj gimnaziji 1883. godine. Četiri godine nakon toga završio je studije arhitekture na Józsefovom fakultetu umjetnosti u Budimpešti. Kada se vratio u rodni grad, prvo je radio kao pomoćni gradski arhitekt, a svibnja 1895. godine bio je izabran za glavnog gradskog arhitektu...« (*Grado-tvorci II.*, **Gordana Prčić-Vujnović, Viktorija Aladžić i Mirko Grlica**). Na ovom položaju dugo je ostao. Rukovodio je radovima na mnogim gradskim projektima, između ostalog i na izgradnji Gradske kuće, kao i revitalizaciji i izgradnji banjskih objekata na Paliću 1912. godine (Vodoto-

stoljeća do podizanja vjerskog objekta kakvog i danas vidimo. Radovi na gradnji nove crkve sv. Roka počeli su kopanjem temelja u studenom 1894. godine, a kamen temeljac položio je gradonačelnik **Lazar Mamužić**. Crkva je završena 1896. godine; pred Božić je obavljen svečani blagoslov.

Sunčani sat

Sombor je nekada bio sjedište velike Bačko-bodroške županije. Bile su to godine kulturnog, obrazovnog, gospodarskog i urbanističkog razvoja ovog grada. Što je danas ostalo od toga tema je za neku drugu priču. Sada vam želimo ispričati priču o somborskom sunčanom satu.

Ne bi ga bilo da nije bilo **Jovana Čokora**, neomiljenog profesora, koga je služba dovela u Učiteljsku školu u Somboru 1843. godine. Predavao je mađarski jezik, pedagogiju, metodiku, matematiku i povijest, a nekoliko godina bio je i na dužnosti upravitelja Učiteljske škole. Nesporno, bio je obrazovan, ali zbog svoje teške naravi neomiljen među Somborcima. Za to je bio i sam kriv, jer je bio poznat po surovom kažnjavanju svojih učenika – batinanjem i klečanjem po hodnicima. Izazvalo je to prosvjede među učenicima, pa je 1852. godine Jovan Čokor morao napustiti Sombor. Ali neomiljeni profesor, svjesno ili nesvjesno, potrudio se da ga se Somborci za uvijek sjećaju.

Kako se bavio i astronomijom, dao je na fasadi župnog dvora, onoj koja je okrenuta ka Trgu sv. Trojstva, oslikati sunčani sat. I ostao je Čokor i ovoga puta dosljedan sebi, pa je na sunčanom satu, dvojezično, ispisana sarkastična poruka: »Jedan ti je od ovih posljednji!«. Ovaj sat jedinstven je na teritoriju Vojvodine. Privlači pažnju prikazanom simbolikom u vidu anđela, pijetla kao vjesnika novoga jutra, ali i prikazom neminovnosti kraja čovjekovog postojanja.

Nakon 163 godine, 2013. sat je skinut s fasade župnog dvora Župe Presvetog Trojstva i prenet u Gradski muzej. Sat je s fasade uklonjen, jer je zbog postupnog raz-

aranja površine slike prijetilo potpuno uništenje ostataka sunčanog sata. Original je bez oštećenja skinut s fasade i postavljen u muzej. Iako još uvijek nije urađena njegova potpuna restauracija, sat je izložen i njega posjetitelji stalne muzejske postavke prvog i vide.

Od originalnog sunčanog sata na fasadi župnog dvora ostala je metalna šipka koja služi kao kazaljka. Iako originalnog Čokorovog sunčanog sata više nema, Somborci i gosti ovog grada i dalje mogu vidjeti sunčani sat, jer je na mjestu starog originalnog sata načinjena njegova vjerna replika.

A pod sunčanim satom tekao je i teče život ovog grada. Ispod njega počinje Pijaca u lancima, kako se zove gradska tržnica. A naziv je dobila po betonskim stupovima koji su spojeni lancima i koji su od 1820. godine ograđivali prostor tržnice kraj župnog dvora. Originalni stupovi i lanci stajali su do prije nekoliko godina, kada su tijekom rekonstrukcije tržnice uklonjeni, a umjesto njih stavljeni novi.

U blizini sunčanog sata bio je i spomenik caru **Francu I.**, podignut 1820. godine, a uklonjen nakon Prvog svjetskog rata. Sunčani sat okrenut je prema Trgu sv. Trojstva, ili kako ga Somborci zovu Čelavom trgu, jer na tom prostoru više nema ni drveća, ni fontane ni spomenika sv. Trojstva, najstarijeg i najljepšeg somborskog spomenika. Podignut je 1774. godine, a srušen nakon Drugog svjetskog rata. I za razliku od sunčanog sata koji se čuva u muzeju, ili replike nekadašnjeg obilježja Pijace u lancima, od ovog spomenika nije ostao sačuvan ni jedan kamen.

Z. V.

Zimski oratorij u Monoštoru

Odličan – 5

Protekli vikend, od 18. do 20. veljače, u Monoštoru je bilo vrlo veselo i zabavno. Naime, održan je mini Zimski oratorij za djecu, župljane župe sv. Petra i Pavla, ali i učenike cjelovite nastave na hrvatskom jeziku i one koji pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Njih oko 50 zabavljalo se tri dana u župi i u mjesnom Domu kulture, a sve to u organizaciji Subotičkog oratorija. Animatori iz Subotice, njih 13 na čelu s **Vedranom Cvijin** i **Natašom Stipančević**, zaputili su se u Monoštor i odlučili Monoštorcima razveseliti mini odmor. Da je bilo odlično, potvrdila nam je učiteljica i aktivistica iz Monoštora **Elena Brdar**, rekavši kako su djeca oduševljena i da su već pitala hoće li biti i ljetni oratorij.

Kako to već na oratoriju biva, pregršt zabave, pa red duhovnosti, radionica (glazbena, kuharska...), rada u skupinama, igre, pjesme... Animatorima se pridružio i tamošnji župnik vlč. **Dražen Dulić**, koji je imao duhovnu radionicu. U nedjelju su program završili svetom misom u mjesnoj crkvi, a djeca s oratorija su predvodila pjevanje uz **VIS Ritam vjere** i tako pokazala i što su naučila u glazbenim radionicama.

Smijeha i zabave nije falilo. **Petra Šarković** je učenica prvog razreda i kako je rekla: »Na oratoriju je bilo lijepo, svašta samo radili, igrali se... Najviše mi se svidjela igra *ix-ox*, a najviše sam se družila sa Sarom«. Petra je rekla i kako je ručak bio dobar, ali da su po njenom ukusu pobijedile palačinke. Pohvalila se i titulom koju je osvojila – dijete dana.

Četvrtiši, **Filip Đukanov** i **Ivan Orešković** su također imali riječi hvale. Posebno su im se svidjeli animatori i hrana koja je, kako su rekli, bila odlična, a oni su izdvojili langoše.

Filipu su se posebno svidjeli animatori, »velika« igra i slobodne igre, dok je Ivan izdvojio igru *baze*. Njih dvojica se već sada spremaju za ljetni oratorij.

Šestaci su gotovo u glas rekli kako je na oratoriju bilo odlično, a kao najbolju igru su izdvojili jednoglasno – *lov na blago*. Jedino oko čega se **Oliver Benić**, **Matej Trnić**, **Vedran Daražić** i **Luka Marijanović** nisu složili jest hrana, te su jedni bili za palačinke, a drugi pak za konkretno – meso. Nisu mogli odabrati ni koji je animator bio najbolji, pa su tako za titulu »naj animatora« nominirali – sve. Već sad su se složili da dolaze i sljedeći puta.

I **Marko Brdar**, učenik 6. razreda, bio je na oratoriju, a po njemu su najbolje igre bile *baze* i *velika igra*. Sve je, kako je rekao, bilo odlično: juha, palačinke, a osobito meso i langoši. Na pitanje je li upoznao nekog novog prijatelja, Marko je rekao: »Nisam upoznao nikog novog, jer su to uglavnom prijatelji iz mjesta i poznajemo se od ranije«, te je poručio: »Tko god je u mogućnosti, neka se prijavi na oratorij, jer će puno toga naučiti, ali se i odlično zabaviti«.

Poruka je jasna, a nakon prošlogodišnjeg ljetnog i nekoliko subotnjih oratorija, ovo je bio prvi zimski oratorij. A kako su organizatori najavili – ne i posljednji.

Ž. V.

Općinsko natjecanje iz matematike

Općinsko natjecanje iz matematike održano je 20. veljače u OŠ *Miroslav Antić* na Paliću, a i ove godine na natjecanju su sudjelovali učenici koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Ovome natjecanju prethodilo je školsko i sva djeca koja su imala pravo sudjelovanja na ovome nivou natjecanja su najbolja u svojoj školi.

Postigli su odličan uspjeh:

IV. razred

Jakov Vukov, OŠ *Matko Vuković* – plasman na okružno natjecanje – mentorica: **Ana Čavrgov**

V. razred

Filip Ivković Ivandekić, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto i plasman na okružno natjecanje

Martina Tikvicki, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto i plasman na okružno natjecanje

Timotej Vukmanov Šimokov, OŠ *Matko Vuković* – pohvala i plasman na okružno natjecanje

VI. razred

Ines Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – pohvala i plasman na okružno natjecanje

VII. razred

Andrija Matković, OŠ *Matko Vuković* – plasman na okružno natjecanje

VIII. razred

Lea Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – pohvala i plasman na okružno natjecanje

Svim učenicima od 5. do 8. razreda mentorica je **Nevenka Tumbas**.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Sergej Kokai**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nogomet

VOLIM: igrati igrice *minecraft* i *roblox*, crtati i volim pse

NE VOLIM: ružne riječi

U SLOBODNO VRIJEME: igram se

NAJ PREDMET: hrvatski i srpski jezik i matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: učitelj

Too Toth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vranogosi, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem motokultivator *gorenje muta* 8 ks, s dizel motorom, frezom širine 60 cm i kosilicom za travu širine 105 cm. Sve je ispravno. Tel.: 063-351-582.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM
RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA
IZRADA STUDIJE PROCJENE
UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Za projekt: »Izgradnja bunara B-1/II na Vodozahvatu Bikovo«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-32/2022, a koji se planira na katastarskoj parceli br. 2295/80 K. O. Bikovo, Subotica (46.019417°, 19.754287°), podnositelja zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-32-2022.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 1. 3. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom 011 44 22 009

Život franjevac

Za istraživanje pozadine djelovanja fra Roka bitno je analizirati život grada Sombora, i to život franjevačke zajednice u gradu i djelovanje gradskog vijeća. Analizom djelovanja jednih i drugih iscrta se atmosfera tadašnjeg grada, duh u kome se našao fra **Roko Smendrović**. U fokusu je bila izgradnja crkve Presvetog Trojstva. Zajednički problem i franjevačkog samostana i gradskog magistrata je upravo bila gradnja crkve koja se zbog nekih razloga previše razvukla. Gradsko vijeće se bavilo svojim poslovima, te su se malo bavili događanjima u franjevačkom samostanu oko fra Roka. Zapisnici

Gramatikalna škola

gradskog vijeća čak i ne spominju događaje vezane uz ovoga franjevca. Grad se više bavio financijama i nabavom velike količine cigala koje su bile potrebne za izgradnju grada. Franjevci su naglašavali svoju veliku žrtvu za izgradnju crkve, smatrajući sebe najzaslužnijima, grad je smatrao također da je puno dao, ali ipak vidimo da se i Kaločka nadbiskupija ozbiljno zauzela za izgradnju crkve. Radove je odradio narod, vjernici zajednice kao svoj prilog, dar za crkvenu zajednicu.

Franjevački samostan, čija je gradnja počela ranije nego gradnja crkve, već 1743. godine bio je mjesto važnih događaja za grad. Tu je pročitana povelja slobodnog kraljevskog grada Sombora 1749. godine, u svečanoj blagovaoni samostana. Tu su održavane županijske svečanosti, a tu su boravili i velikodostojnici koji su posjetili grad. Franjevci koji su živjeli u samostanu prilikom obreda postali su poznati narodu. Samostan se nalazi pored nekadašnjeg gradskog centra, pored trga koji je dobio ime kao i crkva Presveto Trojstvo. Tada je taj trg bio sre-

dište grada. Dakle, život franjevac se odvijao u samom središtu grada. Neki redovnici su ostali u dobrom neki u lošijem sjećanju stanovnika. Nedaleko od crkve izgrađena je latinska škola.

Franjevački samostan je spadao među prosječne samostane provincije sv. Ivana Kapistrana, ali osim dva veća samostana u Bačkoj, ovaj somborski je bio najmanji. Godine 1767. u somborskom samostanu je živjelo 17 redovnika, dok je u franjevačkom samostanu u Baji živjelo 28 redovnika, a u Baču njih 34. Redovnike u samostanu možemo podijeliti u dvije skupine: redovnike sve-

ćenike i redovnike braću. U Somboru je 1767. godine bilo 13 svećenika i 4 brata. Svećenike bismo mogli podijeliti po njihovim ulogama, kao što je u tim godinama fra Roko bio ilirski propovjednik. Zanimljivo je da nisu svi franjevci živjeli u samostanu. Neki redovnici koji su imenovani u somborskom samostanu živjeli su i radili u okolnim župama. Tako je jedan franjevac vodio župu u Krnjaji (danas Klajićevo), a drugi je živio i radio u Apatinu kao pomoćnik na župi. Za somborski samostan su bile vezane funkcije, kao što su propovjednici na jezicima naroda i vjeroučitelji i vodstvo samostana, poglavar je bio gvardijan. Franjevci braća su radili kao kuhari, kao kantor, i druge poslove koji su bili bitni za svakidašnji život redovnika. Redovnici su bili porijeklom sa svih strana tadašnje Ugarske. Gvardijan je bio odgovoran za cijelu zajednicu. Prilikom posjeta provincijala franjevačkog reda gvardijan je bio

dužan govoriti o svakom redovniku, njegovom moralnom životu i ulozi, pozitivnoj ili negativnoj, u zajednici. Gvardijan je imao pravo kazniti redovnike koji se nisu pridržavali pravila. Kazne od gvardijana je dobio i fra Roko. Bio je pritvoren u samostanu. Franjevački red je prosjački red. U periodu boravka fra Roka u Somboru franjevci su obilazili grad proseći za hranu. Zapisi govore da su obilazili i okolna mjesta. Neka mjesta su bila udaljena sedam sati hoda od Sombora. Prikupljenu hranu su koristili za život, a zauzvrat su obilazili ta mjesta i pomagali župnicima držeci mise, vjeronauk i sve što je trebalo. Fra Roko je obilazeći i proseći po selima stekao mnogo simpatija, koje su mu kasnije dobro došle u podržavanju u njegovim sporovima s Kaločkom nadbiskupijom. Njegovo djelovanje i u okolnim selima je popravljao vjerski život stanovništva, što se nije lako zaboravilo. Njegov marljiv rad je ostao zapamćen.

(tekst sastavljen na temelju knjige **Dániela Bártha** *A zombori ördögűző*, Budapest, 2016.)

Susreti odluke

Konac veljače ove godine je veliko finale poklada u susret predstojećoj korizmi, ali i 25. prvenstveno kolo 1. Hrvatske nogometne lige moglo bi, na svojevrsan način, donijeti jedno malo finale aktualnog trenutka u borbi za šampionski naslov. Ruku na srce, rano je još govoriti o prvaku (ma što se rezultatski dogodilo u subotu i nedjelju u Splitu i Osijeku) jer ima se još mnogo kola odigrati, ali ova dva susreta bi uveliko mogla usmjeriti daljnji tijek prvenstva. Jer, prvo se u subotu na Poljudu igra jadranski derbi između *Hajduka* i *Rijeke*, a potom u nedjelju na stadionu Gradski vrt slijedi ogled *Osijeka* i *Dinamo*, dvije vodeće momčadi.

HAJDUK – RIJEKA

Poslije dugo vremena tavorenja na nepopularnoj četvrtoj poziciji (koja ove sezone najvjerojatnije ne donosi euro vizu) momčad *Hajduka* je na pobjedničkim krilima pred susret s *Rijekom* stigla do treće pozicije. Od dolaska trenera **Dambrauskasa** bili ne znaju za prvenstveni

poraz uz lijepi niz pobjeda u posljednjim susretima. Predvođeni fantastičnim **Livajom**, koji je već s 21 postignutim pogotkom oborio rekord najboljeg strijelca *Hajduka* u jednom prvenstvu (do sada je rekord držao **Caktaš** s 20 golova), momčad *majstora* s *mora*, pojačana s povratnikom **Kalinićem**, nedvojbeno slovi za favorita u ovom susretu. S druge strane, niti Riječani se još uvijek nisu potpuno oprostili od borbe za vrh 1. HNL i povoljan rezultat na Poljudu bi ih i dalje ostavio sa solidnim šansama. Konačno, njihova rezultatska konstantnost u posljednjih nekoliko sezona dodatna su potvrda kako nas u subotu od 18 sati očekuje odličan susret u kome je veliki bodovni ulog.

OSIJEK – DINAMO

Nedjeljni susret između prvoplasiranog dvojca imat će ovoga puta i dodatni motiv za domaćina, jer bi se u slučaju pobjede mogao naći na prvom mjestu. *Osijek* se u dosadašnjem dijelu prvenstva pokazao kao jedan od najneobjektivnijih domaćina, a njegov travnjak sigurna utvrda za osvajanje bodova, pa će duel protiv *Dinamo* biti mož-

da i najveći ispit momčadi koja sanja šampionske snove. Obje momčadi imaju i najbolje obrane u ligi (*Dinamo* je primio samo 17 golova, *Osijek* je na 19), pa se može očekivati tvrda utakmica i bespoštedna obrana svoga gola. S druge strane, *Dinamo* ovaj susret stiže nakon teškog uzvratu protiv *Seville* i nadanja kako bi mogao doći minus od dva gola iz prvoga susreta (igrano u četvrtak), pa ćemo vidjeti kolike su pričuve igračkog kadra i snaga da se ravnopravno bori na dvije fronte. U svakom slučaju, vidjet ćemo dobru prvenstvenu tekmu dva velika rivala.

Pogled na tablicu

Momčadi koje u ova dva derbi susreta budu izvojevale pobjedu dobit će veliku prednost u odnosu na poražene, ali i bodovno preimućstvo koje bi u ovako izjednačenoj utrci za naslov moglo itekako biti presuđujuće. Osobito ukoliko *Hajduk* dobije *Rijeku*, a *Dinamo* uspije »preživjeti« u *Osijeku*. U tom slučaju, uzimajući u obzir i njihov zaostali susret, Zagrepčani i Splićani bi ostali jedini pravi konkurenti u borbi za naslov. Opet, pobjeda *Osijeka* gura u sami vrh i oživljava nadu kako bi naslov konačno mogao stići na obale Drave, dok Riječanima trijumf u Splitu otvara vrata povratka u borbi za sami vrh tablice i mjesto u Europi. Naravno, u slučaju neodlučenih rezultata sve ostaje status quo, a rasplet se prolongira u daljnjim prvenstvenim kolima.

D. P.

KOŠARKA**Cibona osvajač****Kupa Krešimira Ćosića**

Tijesnom pobjedom u finalnom susretu protiv *Cedevite Juniora* (67:65) košarkaši *Cibone* su osvojili naslov u Kupu Krešimira Ćosića. Najbolji u redovima pobjednika bio je **Danko Branković** i jedan je od najzaslužnijih što se naslov, nakon devet godina, ponovno vratio u vitrine trofejnog hrvatskog košarkaškog kluba.

RUKOMET**Velika pobjeda PPD Zagreba**

Rukometaši PPD Zagreba upisali su još jednu pobjedu u natjecanju Lige prvaka, a na domaćem parketu svladan je jaki *Szeged* (Mađarska) s 26:24. Najbolji u redovima Zagrepčana bili su **Sandro Obranović** sa sedam pogodaka i **Ivan Čupić** sa šest. Hrvatski prvak je s novim bodovima ostao u igri za plasman u nastavak (nokaut faza) natjecanja u najjačem europskom klupskom natjecanju.

NOGOMET**Kiks Dinama**

Vodeća momčad 1. HNL *Dinamo* odigrala je neodlučeno protiv *Lokomotive* (0:0) u posljednjem susretu 24. kola i omogućila najbližim pratiteljima *Osijeku* i *Hajduku* smanjenje bodovne razlike. U ostalim susretima zabilježeni su sljedeći rezultati: *Hrvatski dragovoljac* – *Hajduk* 0:3, *Gorica* – *Slaven* 0:3, *Istra* – *Osijek* 2:3, *Rijeka* – *Šibenik* 4:2. Tablica: *Dinamo* 50 (-1), *Osijek* 49, *Hajduk* 47 (-1), *Rijeka* 46, *Lokomotiva*, *Gorica* 29, *Slaven* 26, *Šibenik* 23, *Istra* 22, *Hrvatski dragovoljac* 10.

POGLED S TRIBINA**Olimpijada**

Svečanim zatvaranjem u nedjelju, 20. veljače, okončane su XXIV. Zimske olimpijske igre u Pekingu, a na svečanom defileu zemlja sudionica hrvatsku zastavu nosila je najmlađa olimpijka – trkačica u nordijskom skijanju **Tena Hadžić**. Nažalost, jedanaestero hrvatskih predstavnika i predstavnica nije uspjelo osvojiti olimpijsko odličje, ali su na dostojan način sudjelovali i predstavljali svoju zemlju. Najbolji rezultat ostvario je skijaš **Filip Zubčić** u veleslalomskoj utrci u kojoj se plasirao na 10. mjesto, dok je **Samuel Kolega** zauzeo 15. mjesto u slalomu. U istoj utrci je, generalno gledano, zabilježen i sveobuhvatno najbolji rezultat hrvatske olimpijske delegacije u glavnom gradu Kine, jer je Zubčić bio 18., **Matej Vidović** 20. Ostali rezultati, nažalost, spadaju u prosječne i daleko su od blizine olimpijskih podija. Ipak, spomenimo još jednom imena svih hrvatskih olimpijaca i olimpijki koji su se natjecali u Pekingu 2022.

Filip Zubčić, Samuel Kolega, Matej Vidović, **Zrinka Ljutić**, **Andrea Komšić** i **Leona Popović** (alpsko skijanje)

Vedrana Malec, Tena Hadžić i **Marko Skender** (nordijsko skijanje)

Valentina Aščić (brzo klizanje)**Lea Jugovac** (snow board)

Ipak, na specifičan način, Hrvatska posredno ima jednu olimpijsku medalju. Naime, u majici slovačke hokejaške reprezentacije, senzacionalnog osvajača brončane medalje (prve olimpijske u povijesti slovačkog hokeja), igrao je i **Mislav Rosandić**. Rođeni Zagrepčanin je s trinaest godina otišao u Slovačku, gdje je ubrzo dobio i državljanstvo, a zanimljivo je istaknuti kako je u reprezentaciju upao kao zamjena za jednog suigrača koji je obolio od covida. Vrijedi spomenuti kako je svojevremeno sa slovačkom reprezentacijom do 20 godina osvojio naslov prvaka svijeta.

D. P.

Narodne poslovice

- * Ujed se ne liječi ubijanjem psa.
- * Što god da ste, budite dobri u tome.
- * Tko čita, zna mnogo, tko zapaža, zna još više.

Vicevi, šale...

Mama: Perice, beskoristan si!
 Perica: Mama, ja sam jako koristan.
 Mama: Kako?!
 Perica: Pa služim kao loš primjer.

Pita konduktar putnika u vlaku:

- Imate li kartu?
- What?
- Kartu molim.
- Excuse me?
- Kartu!
- I don't understand.
- Your ticket, please.
- Što?

Mudrolije

- * Postoje samo dvije vrste ljudi: pravednici koji se smatraju grešnicima i grešnici koji se smatraju pravednicima.
- * Ako želiš da se o tebi dobro misli, nemoj o sebi dobro govoriti.
- * Budi ljubazan kad god je to moguće. Moguće je uvijek.

Vremeplov – iz naše arhive

Obiteljsko prelo, Ker, 2009.

Iz Ivković šora

Poklade

Piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Toliko sam se veselio pokladama i maškarama, a sad niki pravo da vam divanim nisam veso. Sve nikako došlo i pomalo tužno kako blenem u ovu televiziju i skalameriju od interneta i vidim kako je opet počela svađanija i istiravanje oko ovi novi izbiranja. Pa, jel se ovaj naš svit baš stvarno toliko otuđio i zamrzio da baš ni jedared ne mož pružit jedni drugima ruku i kast čeljadi naša šta je bilo bilo je, šta se trevilo zaboravilo se, sad ajmo lipo zajedno se malo napaštrit za naš svit. Kad nas ima više, to već i dica u vrtićima znadu da mož više i mista zauzet u tim vladajućim tilima, a kad je više škulovani glava valjda će i ovim našim vridnim čoviku barem malkoc svanit. Ajak, ta mi se oma latimo svađat, divanit šta je bilo prija Kulina bana, kudit ovog, te kudit onog; onaj je naki, ovaj vaki i da ne divanim dugo, sve na kraju budne da se ni ne zasidne u taj stoc otkaleg se štogod mož izborit, a ondak opet po glavi običnog čovika. Periša gleda u mene pa srkne još malkoc kafe, a tako je nikako bisno srknio da sam čuo kako mu se sac od nje kotrljuška niz grlo. Malkoc se nakašljo pa veli: »Ta šta ti divaniš, moj Braniša? Šta mi imamo od tog, ded ti meni kaži. Ta mi ćemo ostat i opet jadni i bidni, pomalo tužni a još više banki i vragu dužni. Jeto, na priliku, ja se sićam i lipči dana. Imali smo mi na svima skupštinama te što vele poslanike, doduše nisam ni jednog veliko čuo da se baš izdivanio za sve te silne godine. Jedan je i to samo jedared izašo pa čestito Božić, a valjdar je Božić svake godine. Nije to olimpijada da je na svake četri, onog iz Pokrajine nisam čuo ni jedared, a baš gledim svaki taj dnevnik od silni petnajst minuta što su nam dali na Vojvodina televiziji i to na drugim program«. Gledim u njeg, pa se niki u se priispitavam. Ta, jeto, stvarno nije slago. Baš tako je bilo. Jedini koji je štogod u pravdu kazo je bač Ante Skender Kajgana, i to u onim prvim mandatu što smo ga dilili, a posli niko. Al zato su se uvik lipo okrećali od svita na sokaku čim su zasili u taj stoc. Bože moj, ne mož se ni viščinit šta bi taj parlamentaroški svit pomislio da i vidi s običnim paorom jal rabadžijom, ta ju... A i sad kad gledam, ni blizo se nismo odmakli od tog. Divanim vam to jel sam tako prošo i to od svog čeljadeta, to jest ženinog. Dao sam bileg, nije da nisam. Davo sam ga svi ovi prošli tridest lita, pa šta ne bi i sad. Dao sam našim seljaninu, dobrim čoviku i vridnom što se muči kugod i sam s ovim životom, al oma da vam kažem da nisam više taki revan i s voljom ko kadgod. Čeljadi, dosta sam se dosad opeko o politiku, kečen i odbačen; tribo dok sam mogo pomoć i radit a sklonjen kad je meni tribalo pomoć. No, to nije više ni Bog zna kako važno. Braniša nikad nije bijo zlopamtilo, al nikad ne možem prižalit što se naše škulovane glave ne mogu složiti. Svi bi bili glavešine i vladali. Pa ondak opravite sto partija i šta ja znam i budnite sto glavešina, al pružite jedno drugim znak mira i budnite složni za svit a ne protiv svita. Ajd, zbogom.

Rič po rič

Triba se pisat

Piše: Željko Šeremešić

Već odavno ositim kako mi ništa ispod krsta škleca pa ko već i šantačem, ko da mi jedna noga kraća. Mislim se da cigurno ona druga ni narasla već je na voj drugo falinka. I ko uvijek ka' j' moj unuk Marin tu, ondak sve ide ko bržje. Kaže, on za mene uvijek ima vrimenta a fala dragom Bogu i novaca pa ćemo se mi uputit što prija kod doktora. Probo sam se ja tu malo otimat, di baš sad, drugi put ćemo kad dođe, no kod njeg nema mrdanja. Već je on dogovorio da su mi upisali u tefter u ambulante I tako mi ošli oma sutra kod doktora u vrime ka j' reko. Nigdi nikog, prazna ambulanta. Mislim se šta j sad ovo, pa svi divanu da j' više bolesni neg zdravi kad vamo ni žive duše. Primi nas doktorica, pravo da Vam kažem a ona mlada ko dite kako. Mislim se vala su sad taki doktori, odviše mladi i odviše sposobni. Lipo ona mene ispitala šta mi je, jest da j' tu više unuk Marin divanio al ona kaže da se sade moramo pisat kod drugog doktora u bolnicu, da će ona to napraviti priko ovog sokočala od kompjutera, pa da se javimo za pet dana u ponediljak da nam kažu di i kod koga da odemo. I tako Marin očo potli pet dana vidit kad i di triba da idemo. Kaže ope za deset dana kod specijalnog doktora. Ošli mi za pet dana. Došli mi na red. Pita doktor šta je, kako je... ope Marin divani najviše a ja potvrđivam. Vidim tamo nikake šklopocije, mašine al ni jedna ne sviti jel da šta-god trepće na nje. Mislim se šta će mi sade radit. Na to će doktor ko da mi gleda u glavu da su eto baš od juče te šklopocije-mašine u kvaru i da se ne zna ka će se opraviti. Kaže da u bolnice ima sam jedna taka mašina pa se moram kod njega sade pisat i čekat kad će mašina opraviti pa će mi ope zvat. Mislim se, pa to se triba ope pisat. Na to će već ko bisno Marin doktoru: »Doktore, koliko triba čekat?«. A doktor će onako, ladan ko špricer da j' to otprilike od tri do šest miseci cigurno a mož bit i devet. Ja se radujem, a Marin vrti glavom vidim. Ju-ju Bože dragi pa to mož triput umrit od kad si se zapiso dok ti ne zovu. I taman mi, jedan bisan drugi ko sritan vatamo se za kvaku, ka' će doktor ope ladan ko špricer da ipak ima još jedan način kako da rešimo ovaj naš problem. Stali pa slušamo, a on će nam onako ko najbolji kartaroš da ne trepne da ima eto pored bolnice još jedna privatna bolnica i di ima ista taka mašina koja radi što triba i da baš on tamo radi u slobodno vrime. I zamislite, sve bude oma gotovo. An-cvaj ako danaske odemo tamo pa se upišemo jer sutra baš on ima slobodnog vrimenta da se sve odredi. Sam kaže ima jedan problem, a to j' da triba malo platit. Ako 'š ovo, onda ovoliko; ako 'š i ono, onda još toliko, a ako 'š baš sve ondak o-ho-hooooo. Mal se nisam izvrnio. Vidim ja Marin ni ni trepnio već mi uvatio pod ruku pa će on ope ladan ko špricer: »Ajmo, dida, idemo se priko upisat i sutra dolazimo na snimanje«. Eto, čeljadi moja, danaske ako bi šta-god da ozdraviš, da ti bolje bude, sam se moraš stalno pisat a ako bi da to ne traje misecma, da ne kažem godinama brez da platiš, onda moraš imat nuz pisanje i debeli buđelar. Brez pisanja ništa, a brez novaca još manje.

U NEKOLIKO SLIKA

Mohačke buše

**PETAK
25.2.2022.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:16 Korak do neba
11:15 Riječ i život: Odnosi
Svete Stolice i Republike
Hrvatske
12:00 Dnevnik 1
12:26 Kava s mirisom
žene, telenovela
13:16 Dr. Oz
14:02 Normalan život
14:58 Svjetski biseri
15:51 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:08 Potjera
18:42 Potjera
18:57 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
20:00 Vrijeme
20:10 Pirati s Kariba:
Mrtvačeva škrinja, film
22:41 5.com s Danielom,
zabavni talk show
23:41 Dnevnik 3
23:56 Sport
23:59 Vrijeme
00:01 Vijesti iz kulture
00:12 Sabotaža, film
01:58 Svjetski biseri
02:51 Dr. Oz
03:33 Dnevnik 3
03:48 Taj divni svijet
mladunaca, serija
04:32 Skica za portret
04:37 Diva, telenovela
05:20 Dnevnik 2
06:10 Kava s mirisom
žene, telenovela

05:28 Kultura s nogu
05:53 Regionalni dnevnik
06:36 Juhuhu
10:13 Istraži svijet
12:24 Wengen: Svjetski
skijaški kup, spust
13:50 Najava
13:54 Jednostavna
jela Mary Berry: Irska,
dokumentarna serija
14:24 Najava
14:28 Jednostavna jela
Mary Berry: Okusi doma,
dokumentarna serija
14:58 Najava
15:02 George Clarke:
Čudesne zamisli
15:52 Najava
16:00 Regionalni dnevnik

16:42 Taj divni svijet
mladunaca, serija
17:26 Najava
17:28 Stipe u gostima
18:03 Lovac na bilje
20:05 Serengeti
21:00 Tko ubija u
Brokenwoodu
22:39 Preko Atlantika, serija
23:39 Preko Atlantika, serija
00:43 Noćni glazbeni
program

**SUBOTA
26.2.2022.**

07:08 Klasika mundi:
Simfonijski orkestar
HRT-a pod ravnanjem
Vladimira Kranjčevića izvodi
Beethovenovu 3. simfoniju
"Eroica" - V. Lisinski
08:08 Zakašnjela pravda,
američki film
09:29 Kućni ljubimci
10:00 Zagreb, Crkva Sv.
Blaža - Misa: Proslava 30.
g. međunarodnog priznanja
RH, prijenos
11:30 I to je Hrvatska:
12:00 Dnevnik 1
12:28 Alfe - ratni put,
dokumentarni film
13:18 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma
15:10 turizam.hrt
15:39 Istrage prometnih
nesreća
16:09 Potrošački kod
16:39 Manjinski mozaik:
Plesač dobrog srca
17:00 Vijesti u 17
17:18 Kultura s nogu
17:44 Kamo za vikend:
Preko Velebita
17:59 Hrvatski klasici:
Gruntovčani - Jelen, serija
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Međunarodno
priznanje Hrvatske - 30
godina, specijalna emisija
20:55 Loto 7 - izvještaj
20:59 Priznanje Hrvatske
21:54 Dnevnik 3
22:31 Sila prirode, film
00:10 Plesačice, američko-
francuski film
02:17 Dnevnik 3
02:32 Zakašnjela pravda,
američki film
03:47 Alfe - ratni put,
dokumentarni film
04:32 Manjinski mozaik:
Plesač dobrog srca

04:47 Skica za portret
04:49 Dnevnik 2
05:38 Lijepom našom:
Gospić

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 Vrtlarica
10:33 Skroviti vrtovi Lucce,
dokumentarni film
11:18 Poslovni plan
11:53 Dom na kvadrat
12:24 Wengen: Svjetski
skijaški kup, spust
13:45 Auto Market
14:20 Tko ubija u
Brokenwoodu
18:00 Ni krivi, ni dužni,
dokumentarni film
19:15 Glazba, Glazba
20:05 Priča iz Hrvatske
21:45 Ekspedicije Stevea
Backshalla - Kad zagusti,
dokumentarna serija
22:45 Laž
23:40 Tjelesni čuvar
01:20 Noćni glazbeni
program

**NEDJELJA
27.2.2022.**

06:45 TV Kalendar
07:00 Agonija i ekstaza,
američki film
09:15 Pozitivno
09:50 Biblija
10:00 Zagreb, Crkva Sv.
Mati Slobode: Misa, prijenos
11:30 Bajkovita Hrvatska
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:23 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Od prijatelja do
zaručnika, kanadsko-film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:36 Poruka u boci, film
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 6
20:10 Mrkomir I.: Mrkomir i
čudesni eliksir, serija
20:36 Loto 6 - izvještaj
20:40 Osjećaji: Strah,
dokumentarna serija
21:35 Luda pustolovina
Louisa de Funesa:
Perfekcionista, serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Agonija i ekstaza, film
01:20 Nedjeljom u 2
02:15 Dnevnik 3

02:38 Mir i dobro
03:03 Skica za portret
03:05 Priča o Ready
Steady Go!, film
04:00 Najbolji nastupi u
Ready Steady Go!, film
04:51 Dnevnik 2
05:40 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:09 Wengen: Svjetski
skijaški kup, SL
11:15 Umorstva u
Midsomeru
12:50 Lidijina kuhinja
13:24 Wengen: Svjetski
skijaški kup, SL
14:29 Indeks
14:59 Klub 7
16:00 Košarka, PH: Gorica
- Zabok, prijenos
17:40 Jadran Split Europa,
dokumentarni film
17:55 Zagreb: vaterpolo,
Hrvatska - Jadran, prijenos
19:11 Koncerti i festivali
zabavne glazbe
20:05 Za šaku dolara,
talijansko-njemačko-
španjolski film
21:45 Katarina Velika -
Samozvanci
22:40 Graham Norton i
gosti
23:25 Priča o Ready
Steady Go!, film
00:20 Najbolji nastupi u
Ready Steady Go!, film
01:10 Simpsoni
01:40 Umorstva u
Midsomeru

**PONEDJELJAK
28.2.2022.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:15 Korak do neba
11:14 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:26 Kava s mirisom
žene, telenovela
13:14 Dr. Oz
14:00 Globalna Hrvatska
HTV
14:40 Kamo za vikend: Na
Ušću
14:56 Svjetski biseri

15:51 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Jedna jedina - Tri ne,
dokumentarna serija
21:05 Područje bez signala:
Janda, serija
22:00 Otvoreno
22:49 Dnevnik 3
23:22 Svjetski biseri
00:18 Agatha Raisin
01:10 Dr. Oz
01:51 Dnevnik 3
02:14 Taj divni svijet
mladunaca, serija
02:58 Diva, telenovela
03:43 Skica za portret
03:58 Globalna Hrvatska
HTV
04:38 Dnevnik 2
05:27 Kava s mirisom
žene, telenovela

05:05 Peti dan
06:05 Riječ i život
06:32 Najava
06:34 Juhuhu
11:05 Indeks
11:35 Mjesto koje zovem
dom
12:30 Luda pustolovina
Louisa de Funesa:
Perfekcionista,
dokumentarna serija
13:30 Nerazdvojni, film
15:00 Vaš savršeni vrt
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - finalni
blokovi 1
16:45 Taj divni svijet
mladunaca, dokumentarna
serija
17:35 Auto Market
18:20 TV Bingo
18:50 Najava
18:55 Tea Mamut
20:05 Mi smo iz Los
Angelesa, dokumentarni
film
21:00 Proxima, francusko-
njemački film
22:45 Sluškinjina priča
23:40 Babilon Berlin
00:30 Nerazdvojni, britanski
film
01:55 Noćni glazbeni
program

**UTORAK
1.3.2022.**

* Sva prava eventulane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Korak do neba
 11:16 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Kava s mirisom žene, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:04 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Svjetski biseri
 15:55 Agatha Raisin
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu
 21:05 Prirodni raj - nepripitomljeni planet: Borneo - sveta šuma
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:21 Hrvatska za 5
 00:12 Svjetski biseri
 01:02 Agatha Raisin
 01:50 Dr. Oz
 02:32 Dnevnik 3
 02:55 Taj divni svijet mladunaca, serija
 03:40 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 03:53 Diva, telenovela
 04:38 Dnevnik 2
 05:27 Kava s mirisom žene

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Najava
 06:34 Juhuhu
 11:35 Mjesto koje zovem dom
 12:25 Najava
 12:30 Ovo je filozofija: ,

dokumentarna serija
 13:30 Slađa strana života, američki film
 15:00 Vaš savršeni vrt
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Taj divni svijet mladunaca, dokumentarna serija
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Lovac na bilje
 18:40 Novi susjedi 2021. - Hrvatska: Pustite me sanjati, dokumentarna serija
 20:05 Ben Fogle - Ljudi od divljine
 21:00 Rat spolova, američko-britanski film
 23:00 Sluškinjina priča
 23:50 Najava
 23:55 Babilon Berlin
 00:45 Slađa strana života, američki film
 02:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 2.3.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Korak do neba
 11:16 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Kava s mirisom žene, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:04 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Svjetski biseri
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 7
 20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet: Butan - Diktatura sreće, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Svjetski biseri
 00:16 Istrage prometnih nesreća
 00:41 Don Matteo
 01:31 Dr. Oz
 02:16 Dnevnik 3
 02:39 Taj divni svijet mladunaca, dokumentarna serija
 03:24 Diva, telenovela
 04:09 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:13 Eko zona
 04:38 Dnevnik 2
 05:27 Kava s mirisom žene, telenovela

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Najava
 06:34 Juhuhu
 11:35 Mjesto koje zovem dom
 12:30 Prirodni raj - nepripitomljeni planet: , dokumentarna serija
 13:30 Zaljubljena, francuski film
 15:00 Vaš savršeni vrt
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Taj divni svijet mladunaca, serija

17:35 Stipe u gostima
 18:15 Lovac na bilje
 18:40 Novi susjedi 2021. - Nizozemska: Bučni susjedi, dokumentarna serija
 20:05 Nogometna groznica: Uspon Premier lige, serija
 21:00 Revolver, britansko-francuski film
 22:50 Sluškinjina priča
 23:45 Babilon Berlin
 00:35 Zaljubljena, film
 02:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 3.3.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:13 Korak do neba
 11:11 Macko, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Kava s mirisom žene, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:04 Otkrivamo Hrvatsku: Komiža
 14:30 Prometej
 15:00 Svjetski biseri
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 20:59 Loto 6 - izvještaj
 21:02 Puls
 21:33 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
 22:00 Otvoreno

22:50 Dnevnik 3
 23:26 Svjetski biseri
 00:21 Don Matteo
 01:11 Dr. Oz
 01:56 Dnevnik 3
 02:19 Spas za pirenejskog kozoroga, dokumentarni film
 03:04 Diva, telenovela
 03:49 Macko, emisija pučke i predajne kulture
 04:19 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:38 Dnevnik 2
 05:27 Kava s mirisom žene, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Najava
 06:34 Juhuhu
 11:05 Pozitivno
 11:35 Mjesto koje zovem dom
 12:30 Osjećaji, dokumentarna serija
 13:30 United, britanski film
 15:00 Vaš savršeni vrt
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Spas za pirenejskog kozoroga, dokumentarni film
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Lovac na bilje
 18:40 Novi susjedi 2021. - Slovenija: Dlakavac, dokumentarna serija
 20:05 Klub 7
 21:00 Duboki rezovi, film
 22:15 Sluškinjina priča
 23:05 Najava
 23:10 Babilon Berlin
 00:00 United, britanski film
 01:25 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svijetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Razglednica sa zimovanja (II.)

Do čistine i natrag

Svako putovanje nosi najmanje dva dijela. Dojmova je sigurno puno više, ali vrijedi pronaći mjeru. Kao što sam i obećala u prošlom broju, slijedi nastavak priče o krpljama, čudnoj aktivnosti koja je ispunila cijelo moje putovanje i ostavila uspomene za pamćenje.

Šetnja po snježnim vrhovima noću bila je savršeno iskustvo, što mi nije dalo mira i morala sam rezervirati turu tijekom dana. Imala sam poteškoća jer nije bilo zakazane grupe, ali je moje čekanje nagrađeno dvaput. U posljednji tren javile su se tri osobe, a moj organizator nam nije mogao odoljeti. Da stvar bude bolja, turneja je bila u novom dijelu Jahorine, s tri predivna stranca. **Edin, Hatidža, Maja, Sanja** i ja smo već na prvom susretu bili perspektivna ekipa. Jedina s malo iskustva u krpljanju, čak jedno cijelo krpljanje pred svima, osjećala sam se kao mali instruktor. Pomogla sam sastaviti krplje, malo namjestiti štapove i krenuli smo. Sunce nas nije poštediti, a ni planina. Dobili smo scene iz filmova. Krenuli smo od Ciljne kuće prema Košuti, koja je značajno odredište za sve one koji su imalo upoznati sa Zimskim olimpijskim igrama koje su održane na ovoj ljepotici. Naša tura je išla preko Gole Jahorine, do Ogrjelice i dalje do Rajske doline. Usponi su nas dobro oznojili, a svaki spust nam je davao još bolji pogled na osvojeno prostranstvo.

Sanja Kavaz

Prije no što ispričam o odličnoj pješakačkoj turi bez vodiča, želim dodati nekoliko redaka o svom vodiču za krpljanje. **Sanja Kavaz** je, osim što je najbolji vodič za krpljanje, izvrsna trkačica u tim dugim lijepim utrka po prirodi. I tu nije kraj, ona je i blogerica, što možete vidjeti na njenom blogu *Trčim jer štrčim*, gdje ćete naći mnogo zanimljivih tekstova i avantura. Niz nastavljamo s ništa manje impresivnom titulom direktora Jahorina ultra trail utrke. No, na kraju je ovu utrku prodala Olimpijskom centru Jahorina, jer je postajala sve uspješnija kao atletičarka, a sve je to zahtijevalo vrijeme koje nije imala. No, još uvijek je tu da doprinese da ova utrka bude jedna od najboljih za sve ljubitelje trčanja u prirodi, planinama, označenim stazama. Njezini uspjesi kao sportaši zaslužuju jedan sportski članak, pa ih ovdje neću koristiti za veličanje, jer ovo što sam do sada napisala o njoj je sasvim dovoljno.

Sada malo ja

Moj posljednji dan na planini bio je bez plana, ali sa željom da se izgubim u snijegom prekrivenom dijelu okruženom velikim zimzelenim zvijerima. U redu, ovo s gubitkom bila je figurativna ideja. Nešto me sprječavalo da idem sama iako sam tome bila sklona. Nekako mi je novi teren smetao, a bjelina nije pomogla. Ali dobila sam društvo i plan, idemo do skijališta udaljenom stazom. Plan je obećavao nešto više od dva kilometra hoda. Dakle, gotovo ništa. Staza nas je očarala: nema ljudi, jedva utabana, povjetarac vjetra koji je ludo puhao tog dana ovdje se nije osjetio i nismo ni primijetili da hodamo skoro dva sata. Podnožje, na koje smo se trebali spustiti, zamijenili su vrhovi, a zbunio je trenutak kada smo izbili na čistinu. Staza gotovo da više nije bilo i u snijeg smo pali do bedara. Telefon je pokazao da smo od centra udaljeni 4 kilometra zračne linije i bili smo odlučni da istrajemo. Na sreću, momci su naišli na sanjkama i od njih smo dobili informaciju da smo na suprotnoj strani Jahorine i da se

moramo vratiti istim putem, ako ne idemo u Sarajevo. Šalu na stranu sa Sarajevom, mogli smo, osim dubokog snijega, noću pasti u ozbiljan problem usred nečeg nepoznatog. Povratak je bio dug 6 kilometara, koje smo do tada prevalili. Nismo osvojili ni vrh ni skijalište, ali smo izborili divnu avanturu i potvrdili da bez nekoga tko poznaje staze ne treba ići na snježnu turu. Naravno, na stazi smo imali i kuhano vino, ali ovaj put na glavnoj cesti. Uspjeh postignut: 16 kilometara snježne ture, rumeni obrazi, zadovoljan osmijeh, i naravno, šalica (dva) kuhanog vina.

Jedva čekam da se vratim na Jahorinu kada se očisti snijeg i vidim ovu ljepoticu u drugom odijelu, greškom osvojim vrh ili napravim još jedan prekrasan krivi zaokret. Volim avanture koje priroda pruža.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+Plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600 RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici (oluja, grom, grad, snežna lavina i poplave)

MILENIJUM®
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.